

**ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА
ОБЩИНА ВЕЛИКО ТЪРНОВО
за периода 2000-2006 г.**

/АКТУАЛИЗАЦИЯ/

I. Въведение	стр.5
II. Профил на Община Велико Търново – кратка характеристика	стр.5
III. Анализ на икономическото и социално развитие на Община Велико Търново.	стр.6
III.1 Оценка на природния потенциал и фактори за развитие	стр.6
1.1 Местоположение	стр.6
1.2 Природно – климатични дадености и ресурси	стр.7
1.3 Растителност, животински свят и горско стопанство	стр.7
1.4 Територия, демография, транспорт	стр.7
IV. Процеси и тенденции в икономиката на Общината. Обща характеристика.	стр.7
IV.1 Обща характеристика на местната икономика	стр.7
1.1 Индустрия	стр.8
1.2 Селско стопанство	стр.10
1.3 Търговия, услуги, туризъм	стр.11
V. Развитие на инфраструктурата и опазване на околната среда	стр.15
V.1 Техническа инфраструктура	стр.15
V.1.1 Транспортни мрежи и съоръжения – пътища, улици, пътни възли и съоръжения	стр.16
1.1.1 Пътна мрежа	стр.16
1.1.1.1 Републиканска пътна мрежа	стр.16
1.1.1.2 Улична мрежа	стр.16
1.1.1.3 Общинска пътна мрежа	стр.17
1.1.1.4 Мостове и мостови съоръжения	стр.17
V.1.2 ВиК мрежи и съоръжения – водоизточни мрежи и съоръжения, пречиствателни станции и др.	стр.17
V.1.3 Енергийни мрежи и системи – електропроводни мрежи и съоръжения, газоснабдителни мрежи и съоръжения, отоплителни мрежи и съоръжения, улично осветление	стр.17
V.1.4 Съобщителни мрежи – телефонизация, далекосъобщения, радио и телевизия	стр.18
V.1.5 Развитие на зелени системи	стр.19
V.2 Урбанизирани територии	стр.19
V.2.1 Планиране на територията – създаване на устройствени схеми и планове	стр.19
V.2.2 Строителство	стр.20
V.2.3 Поддържане на сграден фонд, саниране на сгради	стр.20
V.3 Опазване на околната среда	стр.20
V.3.1 Атмосферен въздух	стр.20
V.3.2 Повърхностни води	стр.20
V.3.3 Битови отпадъци	стр.21
V.3.4 Земи и почви	стр.21
VI. Общински бюджет	стр.21
VI.1 Общински финанси	стр.21
1.1 Извънбюджетни сметки и фондове	стр.22
1.2 Финанси на общински фирми	стр.22
VII Анализ на тенденциите и процесите в социалната сфера	стр.31
VII.1 Население	стр.31
VII.1.1 Брой и динамика	стр.31
1.1.1 Възрастова структура	стр.31

1.1.1.1	Раждаемост и смъртност – динамика	стр.32
1.1.1.2	Естествен прираст	стр.32
VII.1.2	Полова структура	стр.32
VII.1.3	Етническа структура	стр.32
VII.1.4	Миграционни процеси	стр.33
VII.1.5	Безработица	стр.33
1.5.1	Брой и динамика на безработицата	стр.33
VII.1.6	Образование	стр.34
VII.1.7	Категории персонал	стр.34
VII.2.	Здравеопазване	стр.35
VII.2.1	Видове здравни и лечебни заведения	стр.37
VII.3	Социални дейности	стр.40
VII.4	Образование	стр.41
VII.4.1	Структура на учебните заведения в системата на средното образование в Община Велико Търново през учебната 2003-2004г.	стр.42
VII.4.2	Брой ученици, постъпили в учебни заведения през учебната 2003-2004г.	стр.42
VII.4.3	Детски градини на територията на Община В.Търново	стр.42
VII.4.4	Висши учебни заведения	стр.42
VII.4.5	Колежи	стр.43
VII.4.6	Обслужващи звена	стр.43
VII.5	Спорт	стр.43
VII.5.1	Спортна инфраструктура	стр.44
VII.5.2	Приоритети в развитието на спорта в Община В.Търново	стр.45
2.1	Детско – юношески спорт	стр.45
2.2	Спортни организации	стр.45
2.3	Масов спорт	стр.45
2.4	Инвалиди	стр.46
VII.6	Културно – историческо наследство	стр.46
VII.6.1	Сграден фонд	стр.47
VII.6.2	Техническа инфраструктура	стр.47
VII.6.3	Държавни културни институти	стр.47
VII.6.4	Общински културни институти	стр.48
VII.6.5	Културни сдружения в т.ч. читалища	стр.48
VII.6.6	Сдружения с нестопанска цел	стр.48
VII.6.7	Частни сдружения и формации	стр.48
VII.7	Неправителствени организации	стр.48
VIII.	Силни и слаби страни, възможности и ограничения пред социално-икономическото развитие на Община В.Търново	стр.49
VIII.1	SWOT – анализ – икономика и селско стопанство	стр.49
VIII.2	SWOT – анализ – социална сфера	стр.50
VIII.3	SWOT – анализ – техническа инфраструктура, урбанизация и околна среда	стр.51
IX.	Приоритети на Стратегията за развитие на Община В.Търново. Визия, стратегически цели, оперативни цели	стр.52
IX.1	Визия на Община В.Търново	стр.52
IX.2.	Стратегически цели	стр.53
IX.3	Оперативни цели	стр.54
IX.3.1	Повишаване на собствените приходи в общинския бюджет	стр.54
IX.3.2	Подобряване на екологичното състояние на територията на Общината.	стр.54
IX.3.3.	Подобряване на пътната инфраструктура на Общината.	стр.54

IX.3.4. Подобряване на водоснабдяването и канализацията в Общината	стр.55
IX.3.5. Насърчаване на високите технологии, технологичното обновление и продуктовото реструктуриране в промишлеността.	стр.55
IX.3.6. Развитие на земеделието и животновъдството, при превръщането им във важен източник на доходи и трудова заетост.	стр.55
IX.3.7. Подобряване инфраструктурата на телекомуникациите	стр.55
IX.3.8. Подкрепа за развитието на образованието, културата и историческото наследство	стр.55
X.3.9. Подобряване на работата на Общинската администрация и превръщането ѝ в модерна администрация от европейски тип.	стр.56
IX.3.10. Постоянно внимание към проблемите на социално слабите и уязвими групи	стр.56
IX.3.11. Активна работа с младежта на територията на Общината	стр.56
IX.3.12. Привличане на неправителствените организации в изпълнението на стратегическите цели.	стр.56
X. Индикативни таблици	стр.60
XI. Актуализация, наблюдение и контрол на изпълнението на стратегията за развитие на общината	стр.76

I. Въведение

Настоящата актуализация на стратегията за развитие на Община Велико Търново е разработена на база приоритетите и конкретните мерки, съобразно изискванията на ал.13, чл. 14 от ЗРР, както и на чл.18 ал.2 и 3 на същия Закон. Първоначалният вариант на Стратегията за устойчиво развитие на Община Велико Търново 2000-2006 год. е разработен в средата на 1999 година, в условията на времеви дефицит, липса на пълни и достоверни данни и ограничено участие на експерти от различните структури и организации. В резултат на динамичните промени в социално-икономическото развитие на страната, региона и общината, се налага актуализация на съществуващата стратегия на общината. Процедурата по изготвяне на актуализираната стратегия предвиждаше два основни етапа. Първият етап включваше събиране и обработка на данни и изготвяне на аналитична част на стратегията. В хода на работата бяха събрани статистически данни, информация от различни институции и организации, експертни мнения, предишни документи, планове, справки, доклади и пр.

Във втория етап, на база анализа на състоянието, процесите и тенденциите, бе изготвена стратегическата част на документа, включваща визия, цели, задачи и мерки за постигане на целите. Процесът на изготвяне на стратегическата част през подготовка, обсъждане и подбор на основните приоритети за развитие на община Велико Търново за периода 2005-2006 год. и в перспектива – за следващите 5-7 години.

При изготвянето на стратегията бяха приложени основни принципи като партньорски подход, прозрачност, съблюдаване изискванията за устойчиво развитие, синергизъм /интегриране на отделните сектори/, реалистичност.

II. Профил на Община Велико Търново – кратка характеристика

Община Велико Търново се намира в Централна Северна България и е включена в административно-териториалните граници на област Велико Търново. Велико Търново отстои на почти равни разстояния от най-големите градове в страната – София, Варна, Пловдив, Бургас. Община Велико Търново е най-голямата община в областта и е разположена на 885 кв. км. Общината заема южната част на Област Велико Търново като в административно отношение Община Велико Търново граничи със следните общините Павликени, П. Тръмбеш, Лясковец, Г. Оряховица, Златарица, Елена, Гурково, Трявна, Дряново, Севлиево.

Населението на община Велико Търново към 01.01.2004 г. наброява 89 320 души с настояща адресна регистрация, разпределени в 37 населени места - три града и тридесет и четири села и махали.

Административен, културен, образователен и икономически център е град Велико Търново. Общината е с една от най-благоприятните възрастови структури за страната /38 % коефициент на възрастова зависимост/. Общината е с много голям дял на градското население – 81,9 %. Гъстотата е 102,1 души /м².

Икономическият профил на община Велико Търново се характеризира с развитие на модерна туристическа индустрия, която предлага познавателен, културен, конгресен, селски и екологичен туризъм. Структуроопределящи отрасли са дървообработващата и преработваща промишленост, електрониката, строителството, хранително-вкусовата промишленост, търговията и услугите.

В социален аспект общината има много добре развити мрежи от образователни, здравни и спортни заведения.

Историческите предпоставки и толерантността на местното население са обособили многообразен състав на населението на Община Велико Търново. На територията на общината няма градове или села, в които да са концентрирани съществуващите етнически групи.

Анализът на безработицата според режима на регистрацията в Бюро по труда - Велико Търново показва тенденция към намаляване на безработните, като показателно е равнището на безработицата към 31.12.2004г.- 7,49%, която е по-ниска от средната за страната.

Техническата инфраструктура е добре развита по отношение на електроснабдяването, водоснабдяването и съобщенията. Съществува добре изградена междуселищна пътна инфраструктура, като част от пътищата са силно амортизирани и се нуждаят от рехабилитация и ремонти.

Община Велико Търново е със сравнително добри параметри на околна среда. Тя разполага с екологично чисти територии, които предлагат отлични възможности за екологично земеделие и производства. На територията на общината се развива богатата флора и фауна; наличие на интересни природни забележителности, сред които минерални извори и защитени територии.

Градът и общината са богати на културни и фолклорни прояви. Богатото културно-историческо наследство и уникални природни, исторически и архитектурни дадености утвърждават град Велико Търново като забележителен исторически, културен и туристически център. Паметници на културата, събрани в резервати, ансамбли, комплекси, групови обекти и 1515 единични. Според историческия период към който принадлежат, те са праисторически, антични, средновековни и възрожденски, а в съответствие с научно-културната специфика – археологически, исторически, архитектурно-строителни, художествени, етнографски.

Емблематичен за града е уникалният аудио-визуален спектакъл “Царевград Търнов – звук и светлина” – една феерия, допълваща емоционалното възприемане на времето, в което градът по право е нареждан до Рим и Константинопол.

III. Анализ на икономическото и социалното развитие на Община Велико Търново /Анализ на ситуацията/

III.1 Оценка на природния потенциал и фактори за развитие /земя, води, полезни изкопаеми и др., географски дадености, геостратегическо положение като потенциал за развитие/

1.1. Местоположение:

Община Велико Търново се намира в Централна Северна България в подножието на Стара планина. Гр. Велико Търново отстои на почти равни разстояния от най-големите градове в страната – София, Варна, Пловдив, Бургас. Община Велико Търново е най – голямата община в Област Велико Търново.

1.2. Природно-климатични дадености и ресурси

Налице са благоприятни почвено-климатични условия. Релефът на Община Велико Търново е разнообразен – равнинно-хълмист и планински. Гр. Велико Търново е разположен на 208 м средна надморска височина. Хълмовете върху които е разположен градът имат варовиков състав с прослойка от пясък, глина и сив мергел, натрупани като утайка от кредното море.

Климатът е умерено континентален – горещо лято / средна юлска температура 21,8 ° С и абсолютен максимум 41,1° С/ и студена зима /средна януарска температура – 0,6 ° С и абсолютен минимум – 28,1° С/. Средно годишната температура е 11,5° С .

Преобладават западните, северозападните и североизточни ветрове, ориентирани по речните долини. Средната скорост на вятъра е около 1,3 м/сек. Средногодишните валежи са 680 мм, с летен максимум и зимен минимум. Снегозадържането е средногодишно 60 дни.

Община Велико Търново се характеризира с много добри природни дадености и ресурси – значителни площи обработваема земя, разнообразни горски ресурси, нерудни полезни изкопаеми. Тези ресурси предполагат използването им за развитието на общината, насочено към: земеделие, дърводобив и дървообработване, екологично ориентирани дейности и пр.

Най- голямата водна артерия в Общината е река Янтра с притоци река Росица, река Белица, река Дряновска, река Негованка и други. Водосборният басейн на реката е 86 кв.км.

Основен питеен източник е ХВ “Йовковци” снабдяващ с питейна вода 25 населени места. На територията на Общината има 18 микро-язовира, карстови изворни пещери и термални води. Почвеното разнообразие е голямо, като на север преобладават различните видове черноземи, а на юг – сивите горски почви. Черноземните почви са с високо и ефективно плодородие за отглеждане на житни и фуражни култури, зърнени култури, зеленчуци. По долините на реките са разпространени рендзините – хумусно-карбонатни почви и алувиално-ливадните почви.

1.3. Растителност, животински свят и горско стопанство:

В Общината преобладават широколистни гори /88%/ , иглолистните гори са създадени по-изкуствен път и имат относително малък дял.

На територията на Общината има богато разнообразие на животински свят – 350 вида птици и 35 вида животни. В изградените водоеми се развъжда риба.

1.4. Територия, демография, транспорт:

Територията на Община Велико Търново е 885 365 дка., от които земеделски територии 565 667 дка. или 63.9% , горски територии 240 495 дка. или 27.2%, урбанизирани територии 59 234 дка. или 6.7%, водни площи и течения 10 556 дка. или 1.2%, територии за полезни изкопаеми и депа за отпадъци 1 302 дка. или 0.1 % и транспортни територии 8 811 дка. или 0.9%.

Жителите на Община Велико Търново са 89 320 души, от които 70 960 градско и 18 360 селско население. В град Велико Търново населението наброява 67 000 души. Продължителността на живота е 71.9 години. Образование над средното имат 19.6% от населението. Градското население е 81.9%. Гъстотата е 102.1 души/ кв.км. икономически активното население е 43 964 души. 32.5% от работната сила на Областта е концентрирана в Общината. Възрастови групи : от 0 до 17 г. – 17.6%; от 18 до 64 г.- 69.1% и над 64 г.- 13.2%.

Плътноста на пътната мрежа е 47.1 км/ 100 кв.км.; Пътища I клас – 56.28 км.; II клас – 42.2 км.; III клас – 96.50 км.; Обща пътна мрежа - 169.74 км.; Улична мрежа в гр. В.Търново – 92 км.; През Общината преминава транспортен Еврокоридор № 9 и тя е пресечна точка на важни пътни маршрути, свързващи Северна с Южна и Източна със Западна България.

IV. Процеси и тенденции в икономиката на Общината. Обща характеристика /селско стопанство, промишленост, търговия и услуги, транспорт и туризъм, общински предприятия и общински бюджет/

IV.1. Обща характеристика на местната икономика

Икономиката на община Велико Търново се характеризира с преобладаващ дял на търговията и услугите спрямо промишленото и преработващото производство и селското стопанство. Тяхното съотношение в края на 2004 год. е 6:3:1 като дялът на търговията и услугите продължава слабо да се увеличава за сметка на промишлеността и селското стопанство.

Структуроопределящите отрасли на местната икономика са дървообработващата и преработваща промишленост, електрониката, строителството, хранително-вкусовата промишленост, търговията и услугите. В общината преобладава частната и кооперативната собственост, като се забелязва трайна тенденция на увеличаване дела на частния сектор за сметка на държавния и общинските сектори. Това предполага усилия от всички структури за развитие на сектора на малките и средни предприятия, стимулиране на местното предприемачество, укрепване на частния сектор с повишаване информираността, уменията, квалификацията на работещите в този сектор.

На територията на Община Велико Търново са регистрирани 12 452 стопански субекта, от които 4 123 развиват активна стопанска дейност, от тях 99 % са с преобладаващо недържавно управление.

Нетните приходи от продажби възлизат на 947 063 хил.лв. Като основен принос за това има частния сектор. Очертава се тенденция за увеличаване дела на нетните приходи от продажби в частния сектор за четири годишен период – 2000-2003 г.

В разрез на агрегираната отраслова група най-голям дял от тези приходи има отрасъл “Търговия и услуги” – 57%, включваща търговия на едро и дребно, следван от отрасъл “Промисленост” – 23%. Увеличават се нетните приходи от продажби от предлаганите в общината туристически услуги – от 12 545 хил.лв. за 2000 г. на 15 297 хил.лв за 2003 г.

Икономиката на територията на община Велико Търново условно може да се определи в три основни дяла – индустрия, селско стопанство, услуги, като за периода 2000-2003 год. относителния дял на всеки от тях на база брутна продукция бележи ръст на увеличение със средно 41,33 %. /селско стопанство – 35%; индустрия – 41%; услуги – 48%/.

Очертава се увеличение на ръста на заетите в основните дялове на икономиката на територията на общината, като най-голям е ръстът на заетост в селското стопанство – 15%, следван от заетите в дял услуги – 14% и в индустрията – 8%. Наблюдава се тенденция към увеличение броя на заетостта на населението в основните отрасли на икономиката в общината, бележещ ръст от 11,4%.

Разходите за придобиване на дълготрайните материални активи (ДМА) за г. за общината възлизат на 31 422 хил.лв. (отчита се увеличение с около 28% за периода 2000-2003 год.). Или, като цяло увеличението в отраслите по показател брутна продукция кореспондира на увеличените разходи за ДМА.

Общата динамика за Община Велико Търново на промишлената продукция по статистически данни за 2003 г. е с превес на преработващата индустрия, която бележи нарастващ темп на развитие средно за периода с 7,5%.

1.1.Индустрия

Промислеността на Община Велико Търново е многоотраслова, като конкурентноспособността на отделните фирми е силно зависима от тенденциите на развитие на международните и националните отраслови пазари. През последните години се наблюдава увеличение на ръста в производството на структуроопределящи промишлени предприятия.

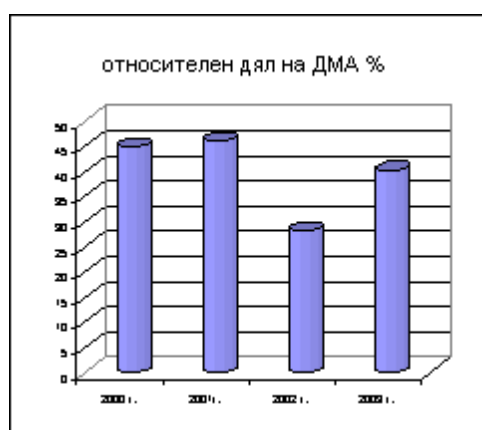
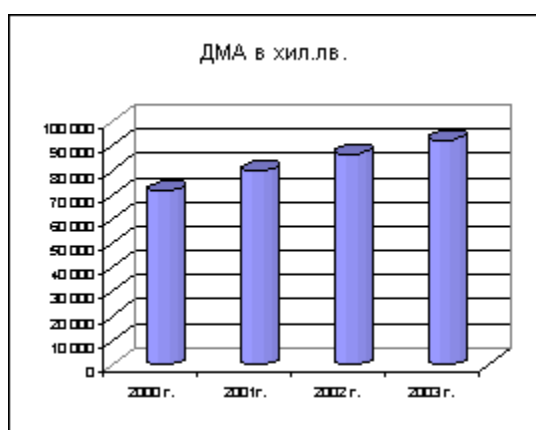
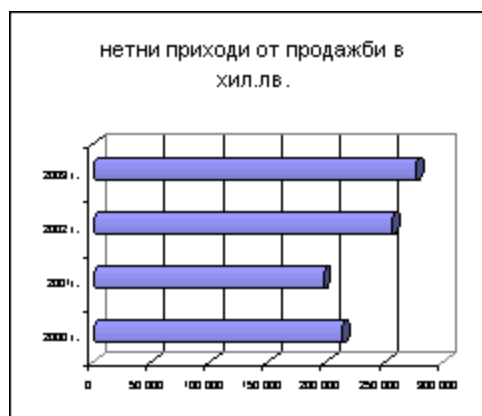
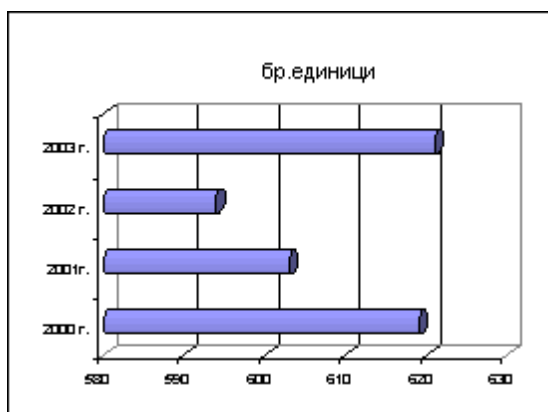
Разнообразните икономически потенциали и традиции в Общината определят многоотрасловостта на сферата индустрия и разнообразието на структурната характеристика, ефективността и обема на производството. В условията на местната, национална и международна бизнес среда са настъпили изменения в основата на които стои възможността за адаптивни способности на отделни отрасли в индустрията.

Структурата на индустрията обхваща: преработваща промишленост; строителство; добивна промишленост;

Структуроопределящи предприятия в икономиката на Общината са "Системи за телеобработка и мрежи" АД, "Битова електроника" АД, "Терем" ЕАД – клон В.Търново, "Дървообработване-ВТ" АД, "Елмот" АД, "Момина крепост" АД, "Победа" АД, "Арбанаси" АД, "Унимаш" АД, "Болярка-ВТ" АД, "Агрима Янтра" АД, "Лактима" АД, "Хлебопроизводство и сладкарство" ООД, Гранд хотел "Велико Търново" АД, МОБАЛ "Д-р Ст. Черкезов" ЕАД, "Комунално стопанство" ЕООД, ВТУ "Св.св. Кирил и Методий", НВУ "Васил Левски".

Основни показатели на стопанските единици /нефинансов сектор/ в сфера – индустрия.

година	бр.единици	бруто продукция в хил.лв.	нетни приходи от продажби в хил.лв.	заети лица - бр.	наети лица - бр.	ДМА в хил.лв.	относителен дял на ДМА %
2000 г.	619	196 430	214 060	10 476	9 838	71 622	44,85
2001г.	603	176 332	197 396	10 322	9 770	79 648	46,13
2002 г.	594	240 287	256 744	10501	10 031	86 614	28,19
2003 г.	621	265 430	276 713	11 448	10 789	92 541	40,21

Сферата индустрия търпи значителни промени. Намалява относителния дял на ДМА – 40,21% от всички ДМА на Общината. Запазва се броя на единиците в сферата . Нетните приходи от продажби са 29,21% от всички нетни приходи/ 947 063 хил.лв./

Като динамика на процесите тази сфера се отбелязва тенденция за запазване на производството на едно равнище и стесняване на неговия профил. Спад не се отчита. Има ръст в строителството, но той не е отчетливо изразен. Преобладаващата тенденция е стабилизация в индустрията, но на едни не високи нива.

1.2. Селско стопанство

Растениевъдството е главен селскостопански подотрасъл за Община Велико Търново. Природно-климатичните условия в региона благоприятстват производството на зърнено-житни, технически и фуражни култури. Приоритетно място в растениевъдството заемат пшеницата, ечемикът и слънчогледът. През последните години засетите площи и получените средни добиви от тези култури варират. Причината за това е липсата на средства в кооперациите и частните стопанства.

Общият размер на стопанисваната земеделска земя в Община Велико Търново към 2003 год.е 547 799 дка., от които обработваемата земя е 421 642 дка., в т.ч. 398 707 дка ниви, 7 825 дка ливади и 15 110 дка трайни насаждения, което възлиза на 77% от общо стопанисваната земеделска земя. Бележи се тенденция за увеличаване на обработваемата земя.

В структурата на обработваемата земя най-голям е дялът на зърнените и фуражни култури, като се наблюдава увеличение с 2% на посевните площи.

При трайните насаждения се забелязва тенденция към намаление на площите като грижите за тях са силно ограничени. По тази причина и получаваните резултати са незадоволителни.

Животновъдството в общината се развива главно в личното стопанство и по-малко в кооперативните дружества като съотношението между тях е 8:2.

В областта на животновъдството се наблюдава относително постоянно запазване на броя на отглежданите животни. Наблюдава се тенденция на леко намаляване на отглеждане на говеда, крави и биволи, докато отглеждането на свине, птици и пчелните семейства нараства.

Механизираната дейност в отрасъла се осъществява от наличната техника на частните стопани и агрофирми.

При селскостопанската техника в последните години се наблюдава тенденция за закупуване на нова или втора употреба по-високопроизводителна техника, произведена в страни от ЕС и САЩ.

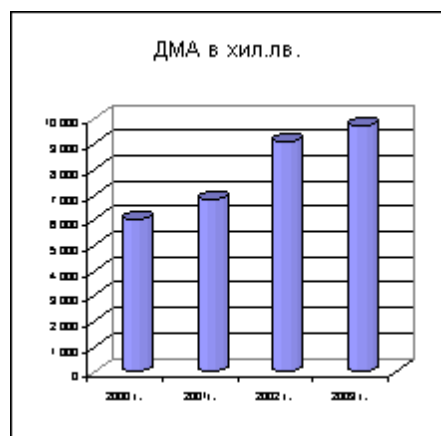
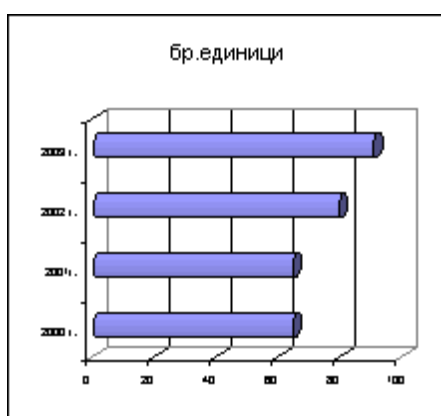
Проблемите в селското стопанство могат да се групират в няколко направления:

- ниска енерговъоръженост, морално и физически остаряла материално- техническа база.

- ниски изкупни цени и несвоевременно изплащане на продадената продукция, което довежда до невъзможност за своевременното финансиране на следващите агротехнически мероприятия и закупуване на необходимите торове, препарати, семена и др.

Основни показатели на стопанските единици в сфера селско стопанство:

година	бр.единици	бруто продукция в хил.лв.	нетни приходи от продажби в хил.лв.	заети лица - бр.	наети лица - бр.	ДМА в хил.лв.	относителен дял на ДМА %
2000 г.	65	10 722	11 841	783	739	6 009	3,82
2001г.	65	13 679	15 171	736	675	6 814	3,97
2002 г.	80	23 552	31 174	744	607	9 069	3,06
2003 г.	91	20 628	27 857	923	809	9 740	4,23

През последните години се забелязва запазване и сравнително слабо увеличение на ДМА, това изразено като положителна тенденция. Относителния дял на ДМА за 2000 г. е 3,82% , а за 2003 г. се е увеличил на 4,23%. Броя на единиците се е увеличил от 65 на 91 броя, което е увеличение с 28,57%. Заетите в селското стопанство също бележат ръст от 1 522 за 2000 г. на 1 741 за 2003 г. или ръст с 12,58%. В същото време негативните тенденции от ниския ръст в развитието в селското стопанство са свързани с общата икономическа среда в страната. Върху развитието на тази сфера оказват влияние миграционни процеси, състоянието на преработвателната промишленост, технологичната, пазарната и търговска инфраструктура, общото платежоспособно търсене и потребление на селскостопански продукти. Доходите на селскостопанските производители изостават в сравнение с тези в други сфери, което води до намаляване на мотивацията за пълноценно трудово ангажиране в аграрната сфера.

1.3. Търговия, услуги, туризъм

Структурата на тази сфера обхваща:

- Търговия, ремонт и техническо обслужване на автомобили;
- производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия;
- хотели и ресторанти;
- транспорт, складиране и съобщения;
- операции с недвижими имоти, наемодателска дейност и бизнес услуги;
- образование;
- здравеопазване и социални дейности;
- други дейности, обслужващи обществото и личността;

Основни показатели на стопанските единици/ нефинансов сектор/ - търговия, услуги, туризъм.

Търговската дейност в Община Велико Търново се осъществява чрез обекти за обществено хранене, магазинна мрежа за хранителни и нехранителни стоки, пазари, ателиета за услуги, офиси.

Процесите на реструктуриране и преминаване към пазарни принципи, водещи до разрушаване монополното право на обществения сектор най-ускорено протичат в областта на търговията и услугите.

Разпределението на търговските обекти е неравномерно. В малките населени места и крайните квартали на градовете преобладават магазини за хранителни стоки и малки питейни заведения.

В областта на търговията и услугите на територията на Община Велико Търново действат и фирми с общинско участие, като:

"Хлебопроизводство и сладкарство" ООД, "Обредни дейности" ЕООД, "Десислава" ЕООД, "Свежест" ООД, "ТК-Болярка" ЕООД, "Благоустройство" ЕООД, "Инвестстрой-92" ЕООД, "Пиено" ЕООД, гр. Лясковец, "Пазари-Велико Търново" ООД, "Обществено хранене" ООД, "Комунално стопанство" ЕООД, "Раховец газ" АД, ВТО "Мултиком" АД.

В туристическия отрасъл, понякога определян като "туристическа индустрия", настъпват динамични структурни промени. Основен дял на туризма продължава да бъде рекреативният и познавателният, но с много по-сложна и динамично променяща се конфигурация на търсените видове туризъм и с огромно разнообразие на свързаните с тях дейности и услуги. Развиват се и останалите форми на туризъм - селски, екологичен, културен, ловен и риболовен.

Община Велико Търново и прилежащият район разполагат с много добър потенциал за целогодишно развитие на разнообразни форми на туризъм - благоприятни климатични форми, уникален релеф, наличие на природни и исторически забележителности, съхранени народни художествени занаяти. Потенциалът на града е в развитието на модерна туристическа индустрия, която предлага познавателен, културен, конгресен, селски и екологичен туризъм.

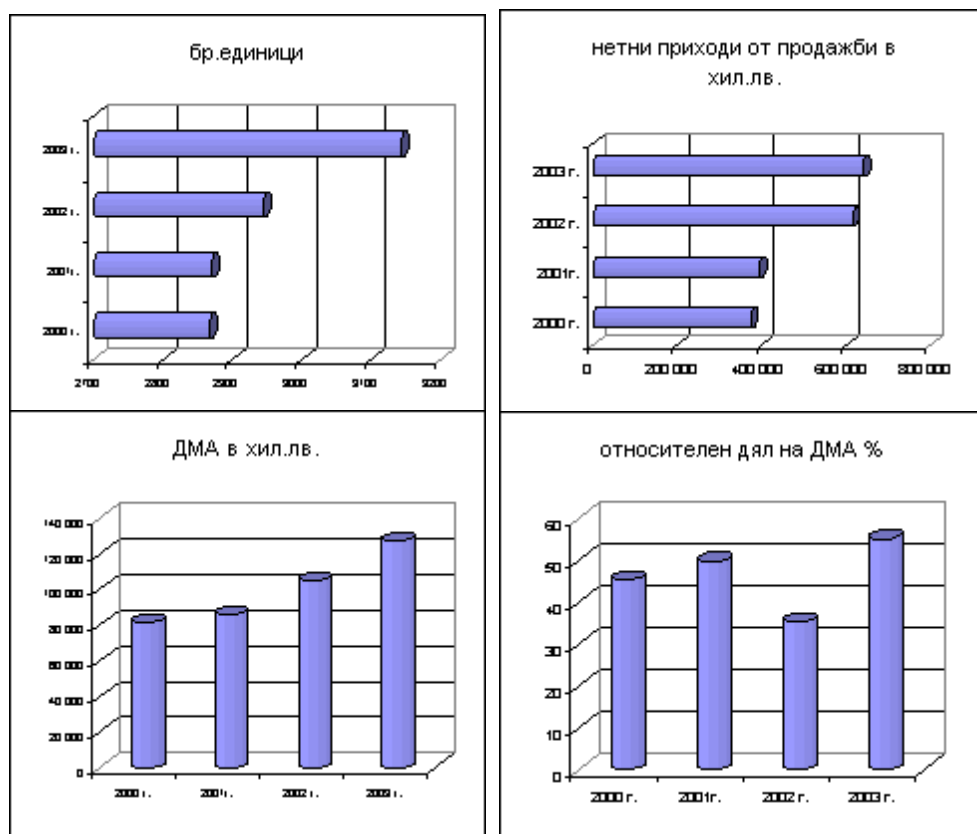
Деловите посещения и срещи (бизнес-туризъм, конгресен, панаирен и т.н.) са не само източник на големи приходи, но и са твърде динамично развиващи се особено в големите градове.

Ловният туризъм в региона е традиционно силен и добре развит. Ловните полета в областта се стопанисват предимно от ловно-рибарски дружества.

Община Велико Търново има конкретна програма за развитието на устойчив туризъм в съзвучие с приоритетите ѝ на град, носител на Специалната награда за

устойчиво развитие на ЕС за 1997 година. Общината разполага с достатъчен капацитет на места за настаняване и средства за подслон, общият брой на които възлиза на 45. Легловият фонд е 5508 места. Заведения за обществено хранене - 585 бр., от които ресторанти - 79, снейкбарове - 209 и кафе-аперитиви – 68.

година	бр.единици	бруто продукция в хил.лв.	нетни приходи от продажби в хил.лв.	заети лица - бр.	наети лица - бр.	ДМА в хил.лв.	относителен дял на ДМА %
2000 г.	2866	109 839	375 127	11 100	8 312	81 221	45,2
2001г.	2869	138 393	395 010	10 734	8 012	85 781	49,68
2002 г.	2944	212 554	614 282	11 393	8 578	104 485	35,22
2003 г.	3144	197 861	641 187	12 810	18 651	126 866	55,13

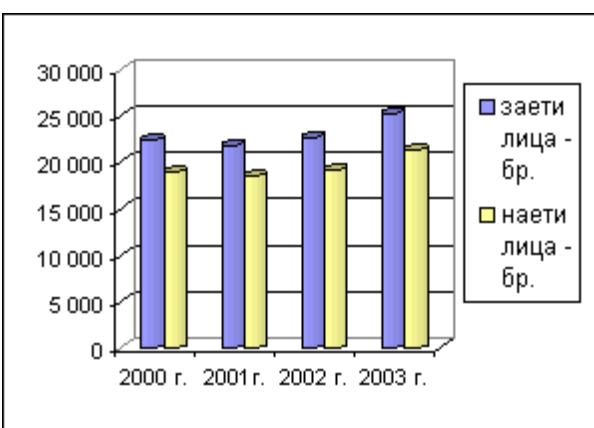
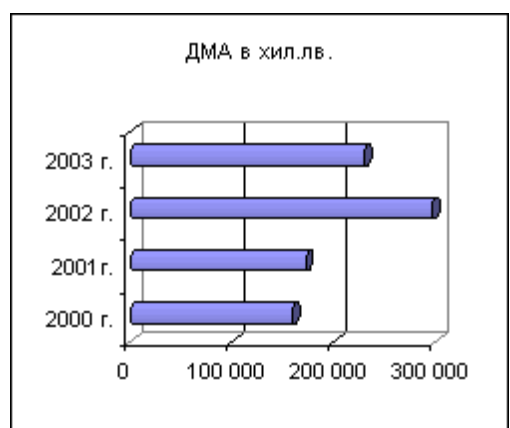
В сферата на търговията, услугите и туризма се е увеличил абсолютния брой на единиците от 2 866 за 2000 г. на 3 144 за 2003 г. или увеличение с 1,096 пъти и респективно нетните приходи от продажби са 1,709 пъти. ДМА имат променлив ръст, но увеличението на относителния дял на сферата към общите ДМА за Общината е от 45,20 за 2000 г. на 55,13% за 2003 г. или са 9,93%. Увеличен е броя на заетите и наети лица. Тези промени показват развитие на дейностите в сферата в една положителна посока регламентирана, както от увеличаване на ДМА, така също и от увеличаване броя на единиците и на работещите в тези дейности. Резултата е увеличаване на нетните приходи от продажби с 266 155 хил.лв. в сравнение между 2000 и 2003г.

В областта на туризма са увеличени броя на нощувките от чужденци от 14 425 бр. за 2000 г. на 23 826 бр. за 2003 г. или увеличение от 1,65 пъти. За 2003 г. общо реализираните нощувки са 101 173 бр., а пренощуващите лица са 67 950, а това е екстремно нисък престой от 1.48 дни. При чужденците това е така: пренощували 15 925 с 23 826 броя нощувки или престоят е 1.49 дни. Не се наблюдават различия в средния престой на българските и чуждестранните посетители и гости на Общината. Туристическото търсене се изразява в предимно малък туристически поток, предимно от българи, с кратък престой. Съотношението на българи-чужденци е 76,57% на 23,43%. Сезонността на туризма е сравнително слабо изразена. В Община Велико Търново и концентриран туризма на Областта. Все още туризмът в Общината е „спирка”, а не дестинация. Доминиращо значение има културно-познавателния туризъм

Основни показатели за :

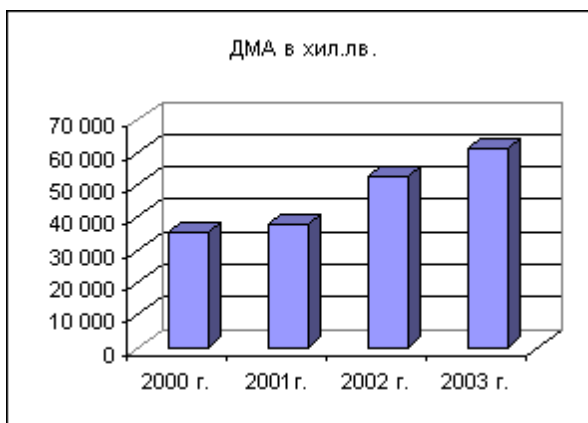
Сектор – стопански сектор – развитие на бизнеса промишлеността и селското стопанство.

година	бр.единици	бруто продукция в хил.лв.	нетни приходи от продажби в хил.лв.	заети лица - бр.	наети лица - бр.	ДМА в хил.лв.
2000 г.	3 550	316 991	601 028	22 359	18 889	159 688
2001г.	3 538	328 470	607 619	21 798	18 463	172 676
2002 г.	3 620	476 452	902 264	22 644	19 221	296 634
2003 г.	3 859	485 121	947 063	25 240	21 307	230 132

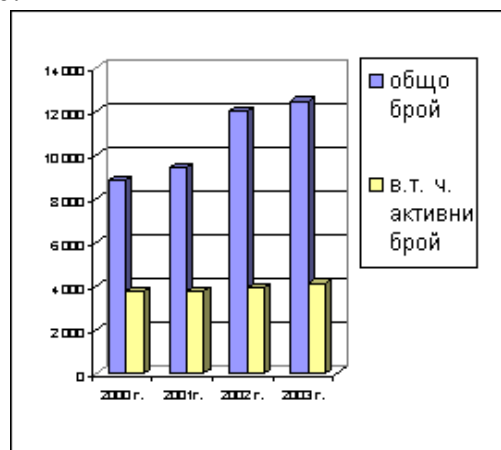
Придобити ДМА, чрез разходи по строителство и закупуване в сектора.

година	ДМА в хил.лв.
2000 г.	35 130
2001г.	37 585
2002 г.	52 734
2003 г.	60 919

Регистрирани фирми в Община Велико Търново:

година	общо брой	в.т. ч. активни брой	бр. държавно управление
2000 г.	8 837	3 728	85
2001г.	9 423	3 751	50
2002 г.	12 007	3 896	43
2003 г.	12 452	4 123	43

V. Развитие на инфраструктурата и опазване на околната среда

/Техническа инфраструктура – В и К мрежи и съоръжения; Транспортни мрежи и съоръжения; Енергийни мрежи и системи; Съобщителни мрежи – далекосъобщения, радио и телевизия. **Урбанизирани територии** – Планиране на територията; Строителство; Проблеми. **Опазване на околната среда** – Атмосферен въздух; Повърхностни води; Битови отпадъци; Земи и почви. /

V.1. Техническа инфраструктура

По своето географско разположение община Велико Търново и нейният център са важна част от транспортно-комуникационна система на страната. Това ѝ дава възможност да осъществява сигурни връзки с останалата част от страната.

1.1.Транспортни мрежи и съоръжения – пътища, улици, пътни възли и съоръжения;

Преобладаващият транспорт на Община Велико Търново е автобусен. Транспортното обслужване се осъществява от частни дружества. Организиран градски транспорт съществува само в гр. В. Търново. Изградени са 12 маршрута, включващи 2 тролейбусни линии и 10 автобусни линии. Съществува организиран междуселищен транспорт, покриващ всички населени места на територията на Общината.

Усъвършенстване на уличната и пътната мрежа в близък и средносрочен план се опира предимно на съществуващите трасета, като се постига максимална свързаност на мрежата както и запазването на възможностите за бъдещи по-радикални решения. Специално внимание се отделя на паркирането и гарирането.

1.1.1.Пътна мрежа

1.1.1.1 Републиканска пътна мрежа

Републиканска пътна мрежа на територията на Община Велико Търново включва пътища с обща дължина, както следва :

- Пътища I клас - 56 км ;
- Пътища II клас - 42 км ;
- Пътища III клас - 96 км ;

Основно поддръжката, ремонта и реконструкцията се извършва от ИА „Пътища”

1.1.2. Улична мрежа на гр. Велико Търново

През периода количеството на ремонтните работи по години е както следва:

- 2000 г. – 2 247 m²;
- 2001 г. – 3 071 m²;
- 2002 г. – 18 500 m², 1132 m² след падането на поройният дъжд в края на м. май с.г.;
- 2003 г. – 12 123 m²;
- 2004 г. – 16 317 m²;

През периода започна реализацията на „Проект за финансово управление на публичната инфраструктура, част улици”. Реализацията му се осъществява с финансиране осигурено чрез банков заем. Нуждата от подобна мярка се налага поради острия недостиг на финансови средства през всичките години и все по-лошото състояние на настилките в града. При реализацията на проекта се използва принципа за възстановяване и обновяване на настилки в състояние в което с минимум средства се постига максимален резултат, а това са такива настилки в при които амортизацията не е достигнала крайния си стадий. Изпълняват се цялостни преасфалтирания на улични участъци и цели улици, като това ще елиминира нуждата от ремонтни работи по платната за значително по-дълъг период от време. Значително е подоброено и отводняването, като където е възможно са въведени отводнителите със странично отвеждане на повърхностни води, което осигурява по-голям капацитет на поемане на вода и същевременно не внася дискомфорт на преминаващите превозни средства.

1.1.3.Общинска пътна мрежа

Общинската пътна мрежа е с дължина 209,5 км, от които 167,5 км бивша четвъртокласна мрежа и 42 км местни пътища.

Основно финансирането за изграждане, ремонт и поддръжане на общинските пътища е от МРРБ, като отпускните средства годишно са в размер на 7-8 % от необходимите средства, което е крайно недостатъчно за ремонта и поддръжането им.

Дължината на общинските пътища /бивш IV клас/, които са в средно експлоатационно състояние е 72,7 км и в лошо експлоатационно състоянието - 95 км.

Предвижда се завършване на строителството на общинския път IV-50018 “гр.Дебелец – кв.Чолаковци”. Така ще се осъществи непосредствено транспортна комуникационна връзка между двата града и ще се обезпечи възможността за изпълнение на предвидените СМР по хармонизация на останалите направления около

новоизградения Южен пътен възел. Основната насока при ремонтите на тези пътища е осигуряване или подобряване на връзките между Община Велико Търново със съседните общини и ремонтване на пътища, които са единствена пътна връзка към населените места, както и такива по които преминават междуселищни автобусни линии.

1.1.4. Мостове и мостови съоръжения

На територията на Община Велико Търново са разположени около 150 броя мостовете и мостовите съоръжения, като от тях са 60 бр. съоръжения по републиканската пътна мрежа и 90 бр. по общинската пътна мрежа.

От големите мостови съоръжения в добро експлоатационно състояние са 10 бр. От тях новопостроени (в последните 15 години) са три, ремонтирани – през последните десет години – са пет, в лошо експлоатационно състояние са 11 броя съоръжения.

V.1.2. В и К мрежи и съоръжения – водоизточници, мрежи и съоръжения, пречиствателни станции и др.;

Най-голямата водна артерия в Общината е река Янтра с притоци река Росица, река Белица, река Дряновска, река Негованка и други. Водосборният басейн на реката е 86 кв.км.

Основен питеен източник е ХВ “Йовковци” снабдяващ с питейна вода 25 населени места. На територията на Общината има 18 микро-язовира, карстови изворни пещери и термални води. При определяне насоките за развитието на системите на техническата инфраструктура усилията са насочени към преодоляване на изоставането на изграждане и най-вече на канализацията на усвоените територии спрямо реализираното водоснабдяване, както и към бъдещото им синхронно развитие. Въведени в експлоатация са съоръжения от втори етап на Пречиствателна станция за отпадни води гр. Велико Търново. Завършено е водоснабдяване на вилна зона „Чуката” – с. Леденик. Изпълнена е вътрешна водопроводна мрежа с. Нацовци. Започна частично изграждане на канализация на гр. Килифарево.

В голямата си част населените места на Община Велико Търново са водоснабдени изцяло или частично. Слаба страна в тази насока е липсата на канализация и пречиствателни съоръжения за битови отпадни води. В големите населени места частично е изградена само отводнителна мрежа за повърхностни води. Тенденцията съобразно финансовите възможности на общината е за постепенно проектиране и реализиране на канализационни мрежи в населените места където такава липсва. Подмяната на старите етернитови и стоманени водопроводи със съвременни полиетиленови продължава, като за периода са подменени около 4857 м³ и 521 м. канал.

V.1.3. Енергийни мрежи и системи – електропроводни мрежи и съоръжения, газоснабдителни мрежи и съоръжения, отоплителни мрежи и съоръжения, улично осветление;

Електроснабдяването в общината се осъществява от националната енергийна система. Електрифицирани са всички населени места в общината. Ел. мрежите на територията на общината са както следва: СН-20 кВ въздушни 545 км., и кабелни – 250 км.; ел.мрежи НН- 1 кВ – въздушни – 365 км., кабелни 150 км. Общият брой на трафопостовите е 270 бр. За регулиране на уличното осветление се използват 125 бр. фоторелета, 65 бр. часовници и 375 бр. електромери. На територията на общината е реализиран проект за реконструкция и модернизация на уличното осветление, като са

подменени около 5 400 бр. осветителни тела на територията на гр. Велико Търново, гр. Килифарево, гр. Дебелец и с. Самоводене.

Новото модернизирано осветление в град Велико Търново се реализира с 4 808 осветителя. Новата инсталирана мощност на УО в резултат на разработения проект за енергийно ефективна реконструкция е 375 540 W т.е. с 872 731 W по-малко от съществуващата 1 247 971 W или 30 %.

Това доказва значителни икономии на електроенергия при увеличаване на количествата осветени зони и покачване на осветеността им.

Газоснабдителни мрежи и съоръжения:

През визирания период в община Велико Търново започна изграждане на газоразпределителни мрежи и съоръжения, преминаване към гориво природна газ. Извършено е проектиране за цялостна газификация на гр. Велико Търново.

Магистрално отклонение

Строителството на магистралното отклонение /МО/ от главния магистрален газопровод до Автоматичната газоразпределителна станция /АГРС/ за град Велико Търново приключи през ноември 2004 година.

Строителство на газоразпределителна мрежа /ГРМ/ в гр. В.Търново

През месец ноември 2004 е завършено строителството на металния газопровод от АГРС В.Търново до ул.Никола Габровски / стоманени и тръби с диаметър 323,9 мм и налягане 10 bar /. До този момент газоразпределителна мрежа включва стоманен газопровод с дължина 4,300м, пластмасов газопровод PE-HD с дължина 9,400м и 210 газопроводни отклонения. Строителството на ГРМ в град В .Търново се извършва от “Благоустрояване 93” от Стара Загора – подизпълнител на “Овергаз инженеринг” София. В общата траншея с газопроводната мрежа се полагат и защитни тръби за технологичната съобщителна кабелна мрежа, обслужваща газоразпределителната система. Същите са изградени от полиетиленови тръби PE-HD с диаметър ф110мм и ф40мм.

Реализиран е проект за енергийна ефективност на уличното осветление в гр. Велико Търново и в по-големите населени места в общината. Доказан е ефектът от тази мярка със значителни икономии на електроенергия в този сектор при подобряване на комфорта на ползвателите му и повишаване на количествата осветени райони.

V.1.4.Съобщителни мрежи – телефонизация, далекосъобщения, радио и телевизия;

През територията на община Велико Търново преминават главни оптични кабели от националната оптична мрежа. Използването им в бъдещото развитие на телекомуникационните връзки на общината ще допринесе още повече за повишаване качеството на този вид услуги за бизнеса и населението. Телекомуникацията в общината се осъществява от БТК ЕАД. За Община Велико Търново броят на централите е 32 бр.,от които 31 аналогови -тип А 29, 1 тип цифрова комбинирана селищна и междуселищна централа -тип WSD.

Телефонна плътност към монтиран капацитет за гр. В.Търново е 65 %, а за селищата в Община Велико Търново от 75% до 85 %.

Цифровизацията като абонатна номерация е 34 %, като пренос на мрежи –100% по оптика и медни кабели.

Територията на община Велико Търново е покрита изцяло от мобилни оператори – Мобилтел, Глобул, Мобиком.

Възможности за интернет връзка има във всички населени места чрез ползване услугите на БТК. На територията на града интернет услуги предлагат шест компании, както и двете кабелни телевизии КТ “Видеосат” и КТ “Евроком”.

V.1.5. Развитие на зелени системи

Общата площ на парковите зони на гр. Велико Търново в началото на 2005г. е около 370 дка., а съществуващите детските площадки са 90 на брой.

Извършва се ежедневна поддръжка на следните парковите зони :

- хълм "Света гора"; парковете: "Марно поле", "Дружба", "Н. Габровски", "К. Фичето", "Бузлуджа"; площта около паметника "Майка България"; озеленените зони на улиците "България", "Н. Габровски" и "Независимост".

Тревните площи в междублоковите пространства и детските площадки, в строителните граници на града, се почистват ежеседмично.

Извършва се поддръжка на парковата мебел и съоръженията на детските площадки.

Подновява се уличното озеленяване на ул. "Независимост", "Хаджи Димитър", "Л. Каравелов", "Н. Габровски", "България" и др.

Презатревени са тревните масиви в парк "Марно поле" и парк "Бузлуджа". Засаждат се дървесни видове на мястото на изсъхнали такива във всички паркове.

Два пъти годишно се извършва зацветяване на масиви в парковете "Марно поле", "Майка България", "Н. Габровски", "Бузлуджа" пред Факултета по изобразително изкуство, Ресурсен център "Отворена врата", кино "Полтава" и всички саксии в централната част на града.

През периода е завършено строителството на парк "Бузлуджа"/2000г./ и парк "Картала"/2004г./. Благоустроени са зелените площи пред РЦ "Отворена врата", НВУ "Васил Левски" /Първи етап на Атлантически парк/ и "Беляковско шосе".

Необходимост за гр. Велико Търново е увеличаването на зелените площи в междублоковите пространства, както и благоустрояването на съществуващите, които в момента се използват от гражданите за паркиране на коли или изхвърляне на отпадъци.

Тенденцията в уличното озеленяване е подмяна на старите дървета с нови, с малка кълбеста корона и слаба коренова система с цел намаляване на причинените от тях увреждания на тротоарната настилка и въздушните комуникации.

V.2. Урбанизирани територии

При перманентно променящите се обществени, икономически и законови условия свързани със стопанисването на недвижимото имущество поддържането на сградите в добро състояние и изисквания се вид придобива все по-голямо значение.

Инвестиционните разходи за планиране, терен, строителство, разширяване при изграждането на една сграда са 25÷30 % от разходите за целия й жизнен цикъл, останалите са за обезпечаване на нормалното й функциониране през годините. Експлоатационните разходи включват енергоносители, почистване, сервизно обслужване, поддръжка, ремонт и технически разходи.

V.2.1. Планиране на територията – създаване на устройствени схеми и планове

В областта на устройството на територията на Община Велико Търново от 1985 г. до 2000 г. няма приети и влезли в сила нови подробни устройствени планове (ПУП), освен частични изменения. За периода 2000-2005 г. са приети по години както следва:

- 2000 г. – „Промислена зона – Дълга лъка“;
- 2001 г. – ПУП за територията на ул. „Козлодуй“ и парк „Марно поле“;
- 2002 г. – Старо ВНВУ и ПУП на с. Арбанаси;

- 2003 г. – Застроителен план за кв. 101, 102 и 104, Централна градска част; Актуализация ПУП ЖК „Картала”; Актуализация ПУП ЖК „Бузлуджа”; ОГП – Велико Търново; Специфични правила и нормативи за прилагане на ОГП;
- 2004 г. – възложена изработка на актуализация ПУП ЖК „Света гора”;

V.2.2.Строителство

На територията на община Велико Търново строителството се развива в посоки – жилищно и обществено. С много големи темпове се реализират проекти в областта на жилищното строителство. Тенденция на увеличаване бележи и изграждането на много сгради свързани с комплексното обществено обслужване. Един от големите строежи е Централния пазар на Велико Търново. Изгражда се атрактивен търговски ансамбъл обединяващ функциите на паркиране, зареждане, пешеходно движение и търговия, с които оптимално се усвоява територията на досега действащия пазар.

Програмата „Красива България”, в частност проектите „Красиво Велико Търново”, подпомагат Общината за обновяване на обществени и жилищни сгради с архитектурно-историческа стойност, благоустрояване на публични обществени площи, реконструкция на пешеходни зони, детски площадки, междублокови пространства и други. За периода 2001-2004 община Велико Търново е спечелила и реализирала проекти по Програма “Красива България” /проекти “Красиво Велико Търново”/ на стойност над 3 200 000 лева.

V.2.3.Поддържане на сграден фонд, саниране на сгради, др.

Необходимостта всеки собственик да поддържа имота си в изисквания се вид е регламентирана в ЗУТ. За съжаление в по-големия процент жилищни сгради текущите ремонти не се извършват своевременно, в повечето случаи изобщо не се извършват, което в последствие води до налагане на по-мощни ремонтни дейности или основен ремонт и реконструкция на сградата. Изоставени от години без всякаква поддръжка има значителен брой къщи в старата част на Велико Търново и селата. В новите многофамилни жилищни сгради съществуват проблеми с правилната експлоатация и поддържането на общите инсталации и по-конкретно с канализацията, комините, покривната хидроизолация.

V.3. Опазване на околната среда

Като цяло територията на община Велико Търново е с добра екологична характеристика, която се определя от благоприятните почвени, микроклиматични и санитарно-хигиенни условия.

V.3.1. Атмосферен въздух

Основните замърсители на атмосферния въздух на територията на Общината е автомобилният транспорт, котелните инсталации на промишлените предприятия и битовото отопление през зимния период.

В момента е пред завършване I етап на газоснабдяването на град Велико Търново, което ще има изключителен ефект за подобряване на качествата на атмосферния въздух. Преустройства по преминаване към газ изпълняват и големите предприятия-замърсители, ползващи като енергиен източник конвенционални горива.

Замърсяването на въздуха на територията на Общината с емисии от вредни вещества е в рамките на нормалното и под средното за областта и страната. Завишени норми на замърсяване на въздуха с общ прах се наблюдават най-вече през летните месеци. На територията на община Велико Търново съществуват два действащи стационарни пунктове за контрол на атмосферния въздух.

V.3.2.Повърхностни води

Река Янтра подобри значително състоянието си вследствие на ограниченото производство на промишлените предприятия.

Завършен е II етап от реконструкцията и модернизацията на ГПСОВ – гр.В.Търново. Наложително е окончателно завършване на станцията и използване на пълния и капацитет.

Окончателното преустановяване на замърсяването на водите на р.Янтра от непречистените отпадъчни води от гр. В.Търново ще се реши с изграждането на Втора ГПСОВ, а за останалите населени места – гр. Дебелец, гр.Килифарево, с. Ресен, с. Самоводене, с изграждането на локални пречиствателни станции за отпадъчните им битови води, съгласно договореностите с Европейския съюз.

V.3.3.Битови отпадъци

Подобрява се състоянието на управлението на отпадъците посредством включване на голям брой населени места в организирано събиране и транспортиране на битовите отпадъци и пълното оборудване на населените места със съдове за събирането им. Третирането на битовите отпадъци от гр. В.Търново е предоставено след конкурс, на концесия за срок от 15 години на фирма "ТИТАН АС" ООД, София.

Битовите отпадъци се обезвреждат на "Депо" в местността "Стублица" в землището на с. Шереметя, с площ от 35 дка., на 12 км югоизточно от гр. Велико Търново. Депото на град Велико Търново се ползува и за депониране на битовите отпадъци от гр. Лясковец и от няколко близко разположени селища. Същото е разкрито преди повече от 30 години и е с почти изчерпан капацитет.

Основният проблем по отношение на битовите отпадъци на Община Велико Търново е Депото за битови отпадъци в с.Шереметя. Капацитетът на възможностите му е на границите на изчерпването му. Решението му се свежда до изграждането на Регионалното депо, за осъществяването на което вече е регистрирано сдружение на 6 общини. Алтернатива на това решение е изграждане на съвременен завод за оползотворяване и преработка на битовите отпадъци.

V.3.4.Земи и почви

Най- значителният ефект за намаляване на вредностите за здравето на хората и замърсяването на почвите е изграждането на Централизиран общински склад за забранени, негодни, с изтекъл срок на годност пестициди и препарати.

За осъществяването на проявяващата се като цяло тенденция към значително подобряване в екологичната обстановка ще бъдат използвани всички възможности на Европейските фондове за опазване на околната среда, Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда, средства от републиканския и собствени средства от Общинския бюджет.

VI. Общински бюджет

VI.1.Общински финанси

Един от ключовите въпроси в развитието на местното самоуправление са проблемите на местните финанси и самостоятелност на Общината.

Местните финанси са парично отражение на организацията и взаимоотношенията, в които влиза Общината при осъществяване на дейността си. От 01.01.2003 г. общините в България направиха началната стъпка по прилагането на финансова децентрализация, регламентирана със Закона за държавния бюджет на Република България.

Основната цел, която трябва да постигнем при въвеждане на финансовата децентрализация е предоставяне на публични услуги по количество, качество и цени,

съответстващи на потребностите и съобразени с интересите и възможностите на гражданите. Финансовата децентрализация е дългосрочен процес и се основава на следните принципи:

- Ясно разграничаване на разходните отговорности на държавата и общината.
- Остойностяване разходните отговорности на държавата, с разработените от МС стандарти за численост на персонала и издръжка за образование, здравеопазване, социални дейности, читалища, общи държавни служби, отбрана и сигурност.
- Същностни промени в ЗМДТ, насочени към предоставяне на пълни правомощия на общините върху местните приходи, с което се увеличава отговорността на Общината по определяне и събиране на общинските приходи, които са единствения източник за финансиране на общинските дейности.

Основните форми на организация на местните финанси са: общинския бюджет, извънбюджетните сметки и фондове и финансите на общинските фирми.:

Общинския бюджет е годишен финансов план, включващ паричните взаимоотношения, в които влизат общините при осъществяване на своята дейност. Нормативните актове, на основата на които се съставя, приема, изпълнява и отчита бюджета на Общината са Конституцията на Република България, Закона за местните данъци и такси, Закон за местното самоуправление и местната администрация, Закон за общинските бюджети, Закон за устройство на държавния бюджет и поднормативните актове.

С общинския бюджет местната власт осъществява своята политика и като финансов план отразява очакваните финансови ресурси, тяхното използване, разпределението по време и по видове разходи за осъществяване на отговорностите, делегирани от държавата и местните отговорности. В процедурата по съставяне на общинския бюджет участват освен общински съвет, общинска администрация и населението. Населението е основен участник и потребител на бюджетните средства, т.е. внесените данъци и такси от населението се ползват пак от него, като обществени услуги – за образование, здравеопазване, социални услуги, осветление на улици и площади, сметосъбиране, сметоизвозване, хигиенизиране, озеленяване, ремонт на улици, за ползване на детските градини и ясли, услуги в духовната сфера – библиотеки, музеи, спорт и туризъм.

1.1 Извънбюджетни сметки и фондове.

Отразяват финансовите отношения на общините по повод реструктурирането на общинската собственост (приватизация), организацията и функционирането на някои дейности, които имат известна самостоятелност.

1.2 Финанси на общинските фирми.

Това са самостоятелни от финансова гледна точка организирани стопански дейности, които се осъществяват по повод реализация на общински компетенции.

Общинският бюджет има две основни части - приходи и разходи .От своя страна приходите са обособени в два раздела-приходи за делегирани държавни дейности и общински приходи. По същия начин са структурирани и разходите-за държавни дейности и за общински дейности.

Бюджетни приходи на Общината са обособени в три основни раздела : собствени приходи, държавни трансфери и заемни средства.

Собствените приходи са данъчни и неданъчни. В данъчните приходи се включват местните данъци - данък върху недвижими имоти, данък върху превозни средства, данък върху наследствата, данък при придобиване на имущества по дарение. Към неданъчните приходи отнасяме приходи и доходи от собственост; общинските такси; глоби, санкции и

наказателни лихви; приходи от продажба на общинско имущество; приходи от концесии; други неданъчни приходи.

Взаимоотношенията с централния бюджет са под формата на държавни трансфери-обща допълваща субсидия, целева субсидия за капиталови разходи, държавен трансфер на преотстъпените данъци по ЗОДФЛ, изравнителна субсидия за общински дейности.

В приходната част на общинския бюджет постъпват и трансфери от министерства и ведомства.

ПРИХОДИ	2000		2001		2002		2003	
	лева	%	лева	%	лева	%	лева	%
Собствени приходи	13880450	59,38	13879588	69,35	15844940	67,61	20373735	78,92
Взаимоотношения с ЦРБ	8488008	36,31	4242818	21,20	6719825	28,67	4599092	17,82
Трансфери от/за бюдж. и извънбюдж. с/ки	648733	2,78	1064405	5,32	1207602	5,15	814723	3,16
Други	336500	1,44	182427	0,91	-265000	-1,13	-335000	-1,30
Финансиране на дефицита /излишъка/	21726	0,09	643160	3,21	-70791	-0,30	362483	1,40
Общо приходи по бюджета:	23375417	100	20012398	100	23436576	100	25815033	100

Анализирайки бюджетните и извънбюджетните приходи за периода 2000 г.-2003 г. се забелязва тенденция на увеличение на приходите. Бюджетните приходи за 2000 год. по отчет са 23375417 лв., а за 2003 год. – 25815033 лв. или увеличение с 10,44 %.

Извънбюджетните приходи за 2000 год. са в размер на 1 420 130 лв. С промяната на нормативната база през 2003 год. намаляват приходите на извънбюджетни средства до 459 302 лева т.е. с 67,66%.

Изследвайки динамиката на собствените приходи и субсидията от Републиканския бюджет се наблюдава запазване тенденцията на увеличаване от 2000 г. до 2003 г. При размер на собствените приходи за 2000 год.-13880450 лв. за 2003 год. те са 20373735 лв. или увеличение с 35,74 %

През 2003 г. със 45,82 % се е намалил размера на субсидията от Републиканския бюджет, сравнен с 2000 год, което се дължи на структурни промени /например отделянето на Агенция за социално подпомагане, преобразуването на лечебните заведения в търговски дружества и други/.

При анализа на състава и структурата на приходите се забелязва следната тенденция:

Структурата на приходи за 2000 г. е 71,52 % данъчни приходи по и 28,48 % неданъчни приходи, а за 2003 г. съотношението се променя съответно 69,15 % данъчни приходи и 30,85 % неданъчни приходи.

Изразена в цифри, структурата е следната :

**Структура на собствените приходи на Община Велико Търново
за периода 2000-2003 година**

СОБСТВЕНИ ПРИХОДИ	2000		2001		2002		2003	
	лева	%	лева	%	лева	%	лева	%
ДАНЪЧНИ ПРИХОДИ	9926652	71,52	9464299	68,19	10482315	66,16	14088505	69,15
НЕДАНЪЧНИ ПРИХОДИ	3953798	28,48	4415289	31,81	5362625	33,84	6285230	30,85
ВСИЧКО СОБСТВЕНИ ПРИХОДИ:	13880450	100	13879588	100	15844940	100	20373735	100

При съставянето на бюджетите за 2000 г., 2001 г., 2002 г. и 2003 г. не е предвиждан бюджетен дефицит.

Финансовите затруднения в държавата не подминаха и Великотърновска община. През 2000 г. изпълнението на приходите беше и тази ресурсна необезпеченост доведе до висок размер на неразплатените разходи към доставчиците на стоки и услуги – 1 628 431 лева, през 2001 г. разходи намаляха до 906 156 лева и 2002 г. Общината напълно изплати тези задължения. За 2002 г., 2003 г. и 10 - месечието на 2004 г. Общината разплаща ритмично всички извършени разходи.

Структурата на собствените приходи по групи е следната :

**Структура на данъчните приходи на Община Велико Търново
за периода 2000-2003 година**

ДАНЪЧНИ ПРИХОДИ	2000		2001		2002		2003	
	лева	%	лева	%	лева	%	лева	%
Данък върху доходите на физически лица	6066222	61,11	5481382	57,92	5686596	54,25	11695126	83,01
Данък върху печалбата	253547	2,55	150833	1,59	179801	1,72		0,00
Данък за общините	2520603	25,39	2608833	27,56	2615976	24,96		0,00
Данък върху дивидента и доходите	1034	0,01	1012		1804			
Имуществени данъци	1037947	10,46	1167029	12,33	1952477	18,63	2393379	16,99
Др.данъци по ЗКПО	47297	0,48	55210	0,58	45672	0,44		0,00
Други данъци	2	0,00	0	0,00	-11			
ВСИЧКО ДАНЪЧНИ ПРИХОДИ:	9926652	100	9464299	100	10482315	100	14088505	100

**Структура на неданъчните приходи на Община Велико Търново
за периода 2000-2003 година**

НЕДАНЪЧНИ ПРИХОДИ	2000		2001		2002		2003	
	лева	%	лева	%	лева	%	лева	%
Приходи и доходи от собственост	1256627	31,78	1430948	32,41	1078374	20,11	1080765	17,20
Общински такси	2090496	52,87	2173822	49,23	2830721	52,79	3692712	58,75
Глоби, санкции и наказателни лихви	251740	6,37	175353	3,97	212026	3,95	146974	2,34
Други неданъчни приходи	123349	3,12	100818	2,28	424182	7,91	202849	3,23
Събр.и внес.ДДС и др.дан.в/у прод./нето/					-103243	-1,93	-62521	
Прих.от прод-ба на държ. и общ.имущ- во	231420	5,85	524964	11,89	909140	16,95	1221341	19,43
Приходи от концесии			9384	0,21	11425	0,21	2798	0,04
Помощи, дарен.и др.безвъзм.получ.суми	166	0,00	0	0,00	0	0,00	312	0,00
ВСИЧКО НЕДАНЪЧНИ ПРИХОДИ:	3953798	100	4415289	100	5362625	100	6285230	100

Увеличение на относителния дял през 2003 год. спрямо 2000 г.бележат приходите от :

- ⇒ ДОДФЛ 21.90 %
- ⇒ Имуществени данъци 6.53%
- ⇒ Общински такси 5.88 %
- ⇒ Прод. на държ. и общ. имущество 13.58%

Намаляване на относителния дял за същия период се наблюдава в приходите от Глоби, санкции и наказателни лихви с 3.94 % и в приходите и доходи от собственост с 14.58 %.

Средногодишния темп на увеличение на данъчните приходи за периода 2000 г.- 2003 г. е 13.5 %, а на неданъчните приходи – 16.77 %. Общо средногодишния темп на изменение на общинските приходи е увеличение с 14.24 %.

Към 2004 г. общинските данъчни приходи по вид и размер на ставките се определят със закон. Общините нямат данъчни компетенции и не могат да въвеждат други данъци, нито да определят ставките им. Когато общината получава “по закон” данъчни приходи, тя не може да влияе върху техния размер.

Събирането на всички данъци се осъществява от поделенията на данъчната администрация, която е на подчинение на Министерството на финансите. Общината няма база данни за броя на данъкоплатците и за очакваните размери на средствата, които трябва да постъпят като приход в бюджета и не може да прогнозира размера им в дългосрочен план. Не е възможен и контролира на местния данъкоплатец за събиране на данъците. Проблемите в тази сфера се свързват с : първо, данъчната администрация не е заинтересувана от събирането на местните данъци поради по-скъпото им администриране и второ, общините са зависими от предвижданията на данъчната администрация за очакваните приходи при разработване на своите бюджети.

От 2002 година промяната на ЗМДГ даде възможност Общината да определя размера на неданъчните приходи на база утвърдена от Общинска съвет Наредба за определяне и администриране на местните такси и цени на услугите по чл.9 от ЗМДТ и ги събира по сметката на общината.

От 2005 година общинските данъчни и неданъчни приходи ще бъдат администрирани от Общинската администрация, което ще даде възможност за създаване на връзка на местния данъкоплатец с местната власт и възможност на Общината да увеличи събираемостта на данъчните и неданъчни приходи. Така Общината ще може да провежда собствена данъчна политика на стимулиране или ограничаване на стопански дейности. Това би било добре, ако данъчното законодателство го регламентира, но при сега действащия Закон за местните данъци и такси и Данъчен процесуален кодекс, Общината ще се окаже само един посредник- събирач между граждани и ТДД – В.Търново, ще се удължи и пътя на данъчно задължените лица до данъчната администрация- гр.В.Търново.

С размера на приходите за всяка бюджетна година се обезпечават разходите по бюджета, като се спазват приоритетите, утвърдени с решения на Общински съвет.

Бюджетните разходи на общината се представят по параграфи и по функции съгласно Единната бюджетна класификация.

Структурата на разходите по параграфи:

РАЗХОДИ ПО ГРУПИ	2000 г.		2001 г.		2002 г.		2003 г.	
	сума	отн. дял	сума	отн. дял	сума	отн. дял	сума	отн. дял
Заплати	7 539 723	32%	5 629 008	28%	6 478 073	28%	7 235 505	28%
Др.знагр. и плащ.на перс	422 186	2%	324 206	2%	297 135	1%	983 565	4%
Осигур.вноски	3 120 378	13%	2 181 711	11%	2 373 631	10%	2 782 730	11%
Капит.вложен.	399 078	2%	1 158 836	6%	1 569 160	7%	2 182 318	8%
Други	11 894 052	51%	10 718 637	54%	12 718 577	54%	12 630 915	49%
ОБЩО	23 375 417	100%	20012398	100%	23 436 576	100%	25 815 033	100%

Анализирайки структурата на разходите за 2000 год. и 2003 год. е видно намаление на относителния дял на средствата за заплати и задължителни осигурителни вноски съответно с 4 % и 2 %, което се дължи на намаление на числеността на персонала в Общината, най-вече във функция “Образование” и “Здравеопазване”. Средният темп на изменение на разходите за същия период е в посока на увеличение - за заплатите и другите възнаграждения с 3,30 %, за издръжка с 88,29 % и най-голямо увеличение на средния темп на изменение се наблюдава на капиталните вложения с 118,4 %.

Значителен е ръстът на средната брутна месечна работна заплата на заетите в бюджетната сфера от 2000 г. до 2003 година – с 39.33 %, независимо от намалението на броя на заетите в бюджетната сфера.

	<i>Годишен ФРЗ</i>	<i>Численост</i>	<i>СМБРЗ</i>
2000 г.	5 847 715 лв.	2 456 бр.	198.42 лв.
2001 г.	5 629 008 лв.	2 357 бр.	199.02 лв.
2002 г.	6 478 073 лв.	2 233 бр.	241.76 лв.
2003 г.	7 235 505 лв.	2 181 бр.	276.46 лв.

Това е добър показател за трайното увеличаване на доходите на работещите в бюджетните дейности.

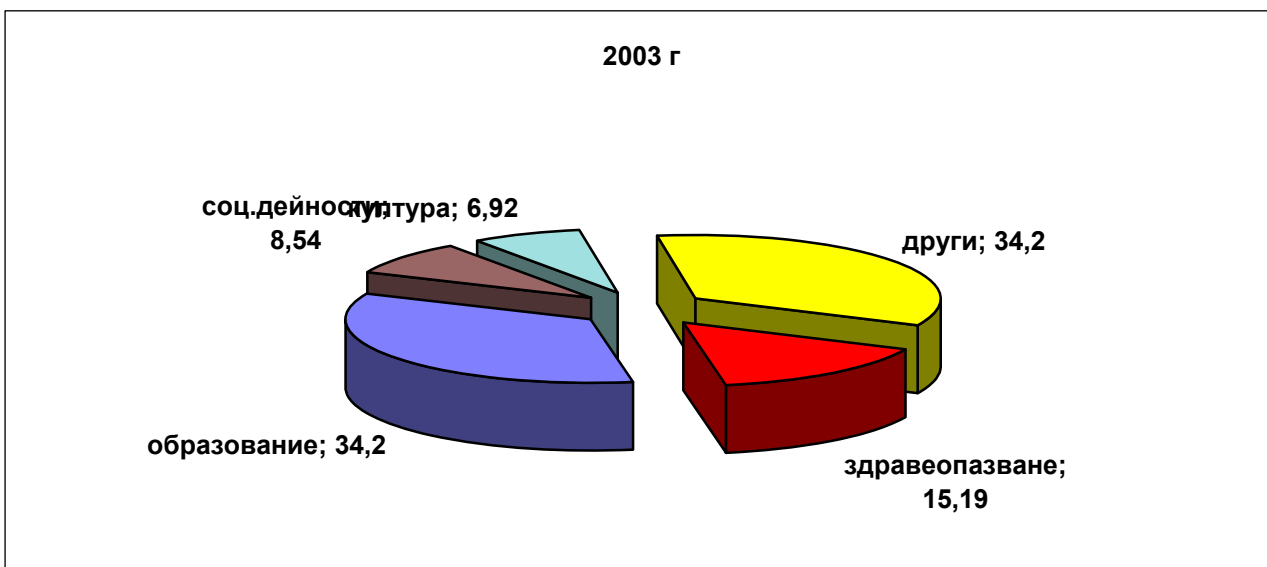
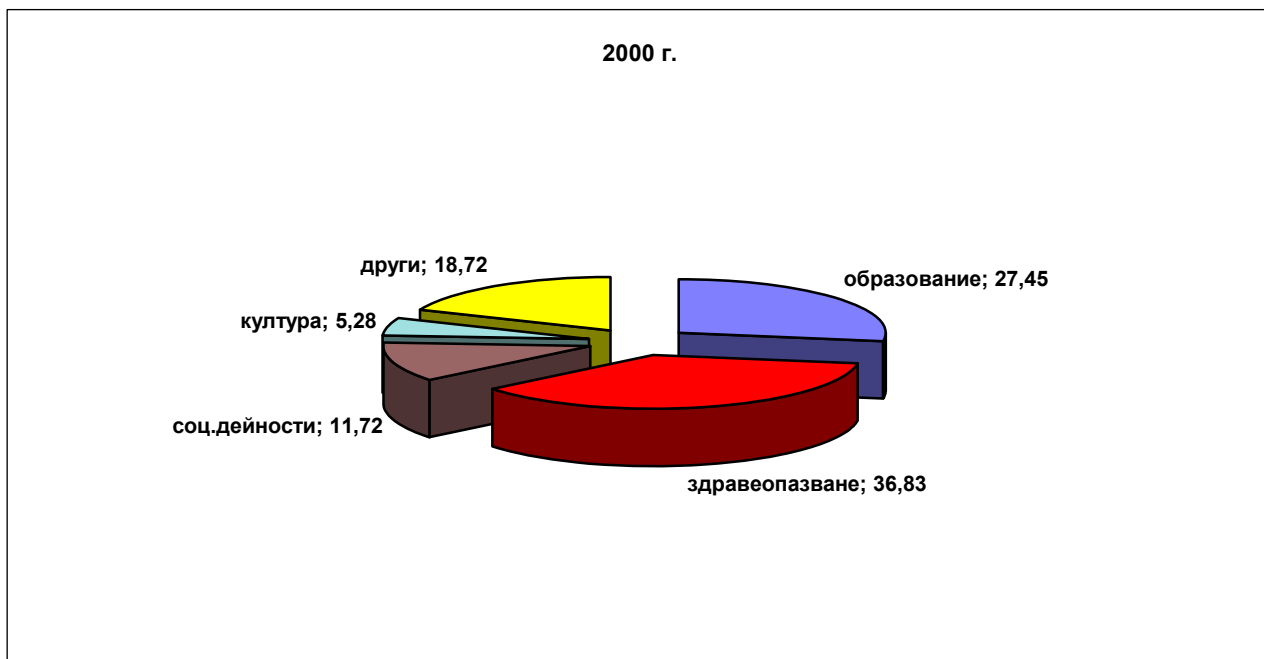
Динамиката за числеността на персонала реално зает в бюджетната сфера по функции в Общината по години е както следва:

№ по ред	Ф У Н К Ц И Я	2000 година	2001 година	2002 година	2003 година
1	Общи държавни служби	140	138	139	140
2	Образование	1483	1473	1375	1370
3	Здравеопазване	272	169	177	180
4	Социални дейности	189	207	206	172
5	БКС, КД, ООС	59	62	46	46
6	Култура	222	220	217	223
7	Др.дейн.по икономика	91	88	73	50
	Обща численост на персонала:	2456	2357	2233	2181
1a	Здравеопазване за дейности по ТЗ и ЗК	1129	371	371	364
	Обща численост и численост по ТЗ и ЗК	3585	2728	2604	2545

Видно от таблицата е, че с 1040 бр. се намалява бюджетната численост от 2000 година до 2003 г. Намалението на числеността на персонала е извършвано в изпълнение на нормативните актове на Министерски съвет за реструктуриране на персонал и вследствие на промяна в законодателството и демографските процеси. Това намаление се дължи най-вече на преобразуването на лечебните заведения в търговски дружества и

намалението на персонала във функция “Образование”, което е резултат на отрицателния прираст на населението.

Структура на разходите по функции

При съставянето на бюджета основните разходи на Общината са съсредоточени в осем функции :

Общи държавни служби:

По тази функция отчитаме разходите на общинска администрация и общински съвет за работни заплати и издръжка, както и организационното и административното обслужване на населението от общината.

Отбрана и сигурност:

По тази функция отчитаме разходи на делегирани от държавата дейности, свързани с издръжка на детски педагогически стаи, издръжка на местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, разходи на постоянната комисия за бедствия и аварии и др.

Образование :

Държавата финансира изцяло общообразователните училища и полудневната подготовка на 6-годишни деца и заплатите на заетия персонал в детските градини, извънучилищните дейности и други дейности по образованието. Общината финансира издръжката в детските градини, извънучилищните дейности, други дейности по образованието и изцяло разходите в ученическите столове. Средния темп на увеличение на разходите за периода 2000 г.-2003 г. е 12.36 %. Като приоритетен отрасъл, образованието заема висок относителен дял в общинския бюджет. За 2000 г. той е 27.45 %, който се увеличава до 35.15% за 2003 г.

Здравеопазване :

Относителния дял на здравеопазването в общия бюджет бележи ръст на намаление поради извършените структурни промени на национална равнище. През 2000 год. относителния дял на здравеопазването в общинския бюджет беше 36.83%, а през 2003 г.- 15.19%. В средата на 2000 г. със стартиране на националната реформа в здравеопазването и прилагане на Закона за лечебните заведения от структурата на общинския бюджет бяха извадени поликлиничните заведения - общинската поликлиника и стоматологичната поликлиника, които се регистрираха по Търговския закон и продължиха да функционират като търговски дружества със 100 % общинско участие. От 2001 г. Общинската болница също беше преобразувана в търговско дружество, а бюджетните средства за издръжка бяха трансформирани в субсидии за здравна дейност. От 2004 г. Общинската болница премина на финансиране към МЗ и НЗОК.

Средния темп на изменение на разходите в здравеопазването за периода 2000-2003 бележи намаление с 37.13 %.

Социални дейности :

До 2003 г. Общината провеждаше своята социална политика чрез Общинската служба за социално подпомагане на социално слаби лица и семейства, органите за домашен социален патронаж, микродомове, издръжка клубове на инвалиди, издръжка на социални домове. Относителния дял на разходите за социални дейности за 2000 г. е 11.72 %, а за 2003 г.-8.54%. Намаляване на относителния дял за социални разходи се дължи на настъпилите структурни промени и в социалната сфера поради промяна на Закона за социалното подпомагане. Отпускането на помощи на социално слаби лица и семейства от 2003 г. се извършва от Агенцията за социално подпомагане, чрез Дирекцията за социално подпомагане, на Общината остана ангажимента, чрез Общински социален комплекс да осигурява издръжката на социалните домове, домашен социален патронаж, клубове на пенсионера и инвалида.

Жилищно строителство, БКС, опазване на околната среда

По тази функция отчитаме разходите за водоснабдяване и канализация, осветление на улици и площади, управление, контрол и регулиране на дейностите по околната среда, озеленяване, чистота, други дейности по БКС. Тази функция заема сравнително висок относителен дял в общите разходи на бюджета.

Култура :

В тази сфера се финансират читалища, библиотеки, музеи, изложбени зали, туристическа дейност, масова физкултура и спорт.

Относителния дял на разходите на тази дейност спрямо общия размер на бюджета за 2000 год. е 5.28 % , а за 2003 год. е 6.92 % и среден темп на увеличение на разходите за същия период 15.11 %.

Организацията в тази функция е със споделена отговорност между общината и Министерството на финансите. Общините са отговорни за финансирането им, а министерствата осъществяват методическо ръководство.

Икономически дейности и услуги

По тази функция отчитаме разходите, свързани с управлението контрола и регулирането на дейностите по транспорта и пътищата, ремонт и изграждане на пътища, разходите за звеното "Обществен ред и сигурност".

VII. Анализ на тенденциите и процесите в социалната сфера

VII.1. Население

VII.1.1 Брой и динамика

Населението на Община Велико Търново към 01.01.2004 г. наброява 89 320 души, от които 42 242 мъже и 47 078 жени. Развитието на демографските процеси в общината през последните 5 години се характеризира с постепенно намаляване броя на населението. За периода 1999-2004 г. населението на общината е намаляло с 0,9. Отрицателното изменение в числеността на населението се дължи на неблагоприятното развитие на основните демографски процеси – раждаемост, смъртност, естествен прираст, миграционни процеси, неблагоприятна социално-икономическа конюнктура. Тенденциите в изменението на населението в трудоспособна възраст са разнопосочни в териториален разрез по населени места, с очертана концентрация на икономически активното население в общинския център. За разлика от общината като цяло, в град Велико Търново се наблюдава нарастване броя на населението през изследвания период - от 64 513 души за 1999 г. на 66 259 души за 2003г, което представлява увеличаване с 3%.

1.1.1. Възрастова структура

Населението в трудоспособна възраст към 01.01.2004 г. наброява 58 605 души. Изменението е незначително спрямо началото на изследвания период (1999 г. – 58 807 души). Но въпреки постоянството в броя на основната част от населението, се наблюдава намаляване на броя на населението под трудоспособна възраст и увеличаване на населението над трудоспособна възраст. Тази неблагоприятна тенденция води до тревожния извод, че е налице застаряване на населението. Изменението на възрастовата структура на населението в Община Велико Търново за периода 1999 – 2003г. може да бъде проследена от следните таблици:

	1999	2000	2001	2002	2003
Община Велико Търново	90 106	88 554	90 381	89 786	89 320
Под трудоспособна възраст	13 975	13 244	12 956	12 221	11 758
В трудоспособна възраст	58 807	56 250	57 768	58 282	58 605
Над трудоспособна възраст	17 324	19 060	19 657	19 283	18 957

Възраст в навършени години	1999	2000	2001	2002	2003
Община Велико Търново	90 106	88 554	90 381	89 786	89 320
0 до 14	12 751	12 064	11 633	11 076	10 621
15 до 24	15 734	14 695	15 407	15 388	15 099
25 до 34	12 832	13 146	12 627	12 826	13 072
35 до 44	12 675	12 332	12 371	12 113	11 999
45 до 54	14 397	14 420	14 305	14 027	13 800
55+	21 717	21 897	24 038	24 356	24 729

1.1.1.1.Раждаемост и смъртност – динамика

Възпроизводството на населението е процес, който по своята същност е икономически и социално обусловен, но основно влияние върху него оказват демографските фактори. Раждаемостта в Община Велико Търново запазва относително постоянство през разглеждания период - през 1999г. раждаемостта е 6,7‰ . Най-висока стойност изследвания показател добива през 2002 г. – 7,0‰ и отново през 2003 г. възвръща първоначалната си стойност – 6,7‰.

Общата смъртност на населението в Община Велико Търново се характеризира също с постоянна динамика. Нивото на смъртността в селата е значително по-високо, поради застаряващата възрастова структура на населението, масовото изселване на младите хора към градовете и редица други фактори. Изменението на раждаемостта и смъртността в Община Велико Търново може да бъде проследено от следната таблица:

Година	Родени	Раждаемост	Починали	Смъртност	Ест. прираст
1999	673	6,7	1198	11,9	- 525
2000	664	6,6	1240	12,4	-576
2001	683	6,8	1096	11,0	-413
2002	700	7,0	1157	11,6	-457
2003	665	6,7	1118	11,2	-453

1.1.1.2.Естествен прираст

Измененията на равнищата на раждаемостта и смъртността водят до отрицателен естествен прираст на населението на Община Велико Търново, характерен за България през последните 10 години. Бъдещата тенденцията е, този показател да запази посоката и темпа на изменение, главно поради намалените родилни контингенти.

VII.1.2.Полова структура

Населението по пол в Община Велико Търново към 2004 г. е както следва:

- 42 242 мъже;

- 47 078 жени.

Съотношението между половете е в рамките на 1114 жени на 1000 мъже. Тенденцията към намаляване броя на мъжете спрямо броя на жените продължава.

VII.1.3.Етническа структура

Историческите предпоставки и толерантността на местното население са обособили многообразния състав на населението на Община Велико Търново. На

територията ѝ към 01.01.2004г. живеят следните етнически групи, представени в проценти:

- 92,15% от населението се самоопределят като българи;
- 5,42% от населението се самоопределят като турци;
- 0,88% от населението се самоопределят като роми;
- 0,44% от населението се самоопределят като други;
- 0,77% не се самоопределят;
- 0,34% - непоказани.

На територията на общината няма градове или села, в които да е концентрирана някоя от съществуващите етнически групи. Във всички селища има наличие на отделни части от различните етноси, обособили се в самостоятелни квартали.

VII.1.4. Миграционни процеси

Основната тенденция, която се наблюдава на територията на Община Велико Търново е наличието на миграционен процес сред безработното, трудоспособно население от селата към града или към по-големите градове на страната и чужбина. Наблюдава се и процес на миграция на населението в по-напреднала възраст от града към селата.

VII.1.5. Безработица

1.5.1. Брой и динамика на безработицата

Анализът на безработицата според режима на регистрация в Бюро по труда - Велико Търново показва тенденция на трайно намаляване на регистрираните безработни лица с право и без право на обезщетение за разглеждания период – 1999г.-2004г.

Година	Безработни лица	В т.ч. жени	С право на обезщетение	В т.ч. жени	Без право на обезщетение	В т.ч. жени
31.12.1999г	6463	3562	2817	1483	3646	2079
31.12.2000г	7219	3978	2858	1484	4361	2494
31.12.2001г	6902	3491	2285	1079	4617	2412
31.12.2002г	5829	3082	1447	761	4382	2321
31.12.2003г	4068	2272	1096	616	2972	1656
31.12.2004г	3295	1941	не се следи	-	-	-

Измененията в изследвания показател са обусловени, както от количествени характеристики (численост, възрастова структура на регистрираните безработни), така и от качествените такива (образователно равнище, квалификация). Движението на тези фактори може да бъде проследено от следните данни за равнището на безработицата в Община Велико Търново за 2003 и 2004 г.:

1.5.1.1 Равнище на безработицата към 31.12.2003г.: 9,25%

Възраст:

До 29 години	-	987 души, в това число жени - 583
От 30 до 44 години	-	1235 души, в това число жени - 01
От 45 до 49 години	-	535 души, в това число жени - 317
Над 50 години	-	1311 души, в това число жени - 671

Образование :

Висше, полувисше -	707 души, в това число жени - 460
Средно специално -	1854 души, в това число жени - 952
Средно общо -	357 души, в това число жени - 276
Основно и по-ниско -	150 души, в това число жени – 58

Категория персонал :

С раб. професия -	1382 души, в това число жени - 632
Специалисти -	1460 души, в това число жени - 888
Без квалификация -	1226 души, в това число жени - 752

1.5.1.2 Равнище на безработицата към 31.12.2004г.: 7,49%**Възраст:**

До 29 години -	763 души, в това число жени - 480
От 30 до 44 години -	997 души, в това число жени - 632
От 45 до 49 години -	379 души, в това число жени - 221
Над 50 години -	1156 души, в това число жени – 608

VII.1.6 Образование :

Висше, полувисше -	636 души, в това число жени - 416
Средно специално -	1345 души, в това число жени - 724
Средно общо -	305 души, в това число жени - 238
Основно и по-ниско -	1009 души, в това число жени - 563

VII.1.7 Категория персонал :

С раб. професия -	1015 души, в това число жени - 479
Специалисти -	1192 души, в това число жени - 744
Без квалификация -	1088 души, в това число жени – 718

В резултат на икономическия ръст и ефективността на общинската политика по заетостта, равнището на безработицата в Община Велико Търново достигна най-ниската си стойност от пет години насам – 7,49%. Отчетените стойности са по-ниски по отношение на националното равнище към месец ноември 2004 г. – 11,74%. Доминираща роля в структурирането на безработицата имат лицата със средно специално образование. Все още е висок и относителния дял на безработните младежи, завършващи средно образование. Основен проблем при наемането им на работа се явява ниската компетентност и липсата на практически умения.

Основен фактор за трайното намаляване на броя на безработното население в Община Велико Търново играе Общинската политика, насочена към осигуряване на работни места, чрез участие в национални програми и проекти на микро и макро равнище. Такива са Националните програми: "От социални помощи към заетост", "Заетост на младежи с висше образование в публичната администрация", "Помощ за пенсиониране", Проект СЕЙН "Социални услуги в замяна на нови работни места". С младите хора усилено се работи и по проектите на Програма ФАР – "Насърчаване на заетостта сред младежите". С цел повишаване на квалификацията на безработните лица, като основен фактор за повишаване конкурентноспособността им на пазара на труда, през 2004 г. в такива програми и проекти бяха включени 806 трайно безработни лица. Бяха повишени и средствата за обучение, стипендии, пътни разходи. В съответствие с

европейската практика, при обучение на безработни бе въведен период на стажуване на определено работно място при работодател, с цел прилагане на придобитите умения на практика.

През 2004 г. се наблюдава преориентиране интереса на работодателите към една от рисковите групи на пазара на труда – безработните лица над 50 годишна възраст, представляващи 35 % от общия брой безработни за 2004 г. Законовото стимулиране чрез различни по вид и размер преференции се оказва правилната посока, в която трябва да се работи и в бъдеще.

Ограничените възможности за работа са сред глобалните предизвикателства, пред които е поставено България през последните 10 години. В условията на структурна реформа и свиващи се трудоемки производства са необходими ефективни пасивни и активни мерки за борба с безработицата, които да запазят благоприятната тенденция – намаляване на безработните жители на Община Велико Търново.

VII.2.Здравеопазване

Опазване на здравето, поддържане на добра телесна и психична форма на хората, е един от основните приоритети на Община Велико Търново. Преструктурирането на здравеопазването, в резултат на стартиралата здравна реформа в страната, осигури пълно здравно обслужване на населението и гарантира стабилно и качествено функциониране на здравните заведения. Основен показател за това е трайно намаляващата обща смъртност на населението за периода 2000 – 2003 година:

Показатели	2000	2001	2002	2003
Брой починали	1240	1096	1157	1037
Смъртност на 1000 д. н.	13.9	12.3	12.8	11.5

Конкретните причини за смъртността в Община Велико Търново, както и нейната динамика могат да бъдат проследени от следната таблица:

Причини за смъртта	2000		2001		2002		2003	
	брой	коэф.	брой	коэф.	брой	коэф.	брой	коэф.
01. Инфекциозни болести и паразитози	2	0.02	3	0.03	3	0.03	0	0.00
02. Новообразувания	205	2.29	200	2.24	203	2.25	164	1.83
03. Болести на енд. жлези, на храненето, обм. и разстр на имунитета	1	0.01	3	0.03	6	0.07	9	0.10
04. Болести на кръвта и кръв. ргани	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
05. Психични разстройства	0	0.00	0	0.00	1	0.01	0	0.00

06. Болести на нерв. система и сетивните органи	1	0.01	0	0.00	1	0.01	3	0.03
07. Болести на органите на кръвообръщение	755	8.45	657	7.34	693	7.69	735	8.19
08. Болести на дихателната система	68	0.76	50	0.56	41	0.46	23	0.26
09. Болести на храносм. система	8	0.09	6	0.07	10	0.11	15	0.17
10. Болести на пикочо-половата система	2	0.02	2	0.02	2	0.02	8	0.09
11. Болести при бременност, раждане и следродилен период	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
12. Болести на кожата и подкожната тъкан	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
13. Болести на костно-мускулната система и съединителната тъкан	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
14. Вродени аномалии	1	0.01	0	0.00	0	0.00	0	0.00
15. Състояния, възникващи през пер. период	5	0.06	5	0.06	5	0.06	1	0.01
16. Симптоми, признаци и неопределени състояния	86	0.96	101	1.13	80	0.89	56	0.62
17. Травми и отравяния	47	0.53	41	0.46	45	0.50	23	0.26

Болестите на органите на кръвообръщение запазват водещо място сред причините за смъртността на населението, като броят на починалите лица запазва едно относително постоянство през изследвания период.

В общината като цяло се оформя тенденция на повишаване на заболяемостта по обръщаемост.

Регистрираните онкологични заболявания в Община Велико Търново в периода от 2000г. до 2003г. са следните:

Брой	2000	2001	2002	2003
	1810	1962	1720	2375

Броят на болните под наблюдение в Областен диспансер за психични заболявания със стационар бележи увеличение за 2000 г- 1274 болни, сравнен с този през 2003 г – 1384 болни.

През 2000 г регистрирани от Пневмофтизиатричния диспансер са 74 лица с активна туберкулоза. Към 2003г. този брой достига до 145 новорегистрирани за Област Велико Търново.

Диспансер / Година	2000	2001	2002	2003
ОДПЗС – ЕООД - брой на болни под наблюдение	1274	1306	1338	1384
ОДПФЗС – “Д-р Трейман” брой на болни, новорегистрирани с активна туберкулоза	74	103	110	145

VII.2.1 Видове здравни и лечебни заведения

Потребностите на населението от извънболнична, болнична, рехабилитационна и медико-социална помощ се задоволяват от наличните:

1. Лечебни заведения за извънболнична помощ;
2. Център за спешна медицинска помощ - Велико Търново;
3. Диагностично-консултативен център - В. Търново ЕООД;
4. Медицински център – 10 броя;
5. Индивидуална специализирана практика - 92 броя;
6. Групова специализирана практика - 1 брой;
7. Индивидуална практика за първична медицинска помощ – 37 броя;
8. Групова практика – 8 броя;
9. Стоматологичен център – Велико Търново ЕООД – 1 брой;
10. Индивидуална стоматологична практика – 89 броя;
11. Групова стоматологична практика – 2 броя;
12. Самостоятелна лаборатория – 11 броя;

Лечебни заведения за болнични помощ:

1. МОБАЛ "Д-р Стефан Черкезов" АД;
2. Областен диспансер за пневмо-фтизиатрични заболявания със стационар “Д-р Трейман” ЕООД;
3. Областен диспансер за психични заболявания със стационар – Велико Търново ЕООД;
4. Областен диспансер за кожни и венерични заболявания със стационар – Велико Търново;
5. Междуобластен диспансер за онкологични заболявания със стационар – Велико Търново ЕООД;
6. Медицински център за рехабилитация и спортна медицина;
7. Дом за медико – социални грижи;
8. Постоянни детски ясли – 5 броя;
9. Детска млечна кухня;

В училищата и детските заведения на територията на Община Велико Търново работят 39 медицински специалисти.

Общо профилактично и стационарно обслужване в Община Велико Търново се извършва от МОБАЛ "Д-р Стефан Черкезов". Движението на легловия фонд за периода 2000г.-2004г. е следното:

година	2000	2001	2002	2003	2004
Общ брой легла	565	496	431	431	431

Брой щатни длъжности при Междубластна болница за активно лечение "Д-р Стефан Черкезов" АД:

Общо длъжности	2000	2001	2002	2003	2004
	829	746	743	655	655
1. Висш медицински персонал	146	140	133	133	134
2. Висш немедицински персонал	13	15	13	13	16
3.Полувисш медицински персонал	377	357	310	310	313
4. Друг персонал	293	234	199	199	192

На територията на Община Велико Търново действат 4 специализирани диспансера с обща леглова база 396 легла. Броят преминали болни и кадровата обеспеченост на диспансерите може да бъде проследена от следните таблици:

Областен диспансер за психични заболявания със стационар – ЕООД Велико Търново

Година	Общ брой легла	Преминали болни		Персонал				
				Всичко	Висш медицински	Висш немедицински	Полувисш медицински	Друг
2000	85	амб.	21 727	55,25	12,25	2	20	20
		стац.	1 211					
		Дисп	5 847					
2001	85	амб.	13 449	63,25	12,25	4	24	23
		стац.	1 228					
		Дисп	5 831					

2002	85	амб.	10 275	64,25	13,25	5	24	22
		стац.	1 212					
		дисп.	5 796					
2003	85	амб.	12 690	64,25	12,25	6	24	22
		стац.	1 623					
		дисп.	5 691					

Междубластен диспансер за онкологични заболявания със стационар – ЕООД Велико Търново

Година	Общ брой легла	Преминали болни		Персонал				
				Всичко	Висш медицински	Висш немедицински	Полувисш медицински	Друг
2000	206	общо	4 438	55,25	12,25	2	20	20
		община	1 327					
		др.райони	3 111					
2001	206	общо	4 669	63,25	12,25	4	24	23
		община	1 409					
		др.райони	3 260					
2002	206	общо	4 724	64,25	13,25	5	24	22
		община	1 516					
		др.райони	3 208					
2003	206	общо	4 685	64,25	12,25	6	24	22
		община	1 398					
		др.райони	2 267					

Областен диспансер за пневмо-фтизиатрични заболявания със стационар – "Д-р Трейман " ЕООД Велико Търново

Година	Общ брой легла	Преминали болни	Персонал				
			Всичко	Лекари	Висш немедицински	Полувисш медицински	Друг
2000	85	785	84	18	3	36	27
2001	85	801	84	18	3	36	27
2002	75	1 027	84	18	5	35	26
2003	75	1 111	84	18	5	35	26

**Областен диспансер за кожни и венерични заболявания със стационар – ЕООД
Велико Търново**

Година	Общ брой легла	Преминали болни		Персонал			
				Всичко	Висш медицински	Полувисш медицински	Друг
2000	20	общо	191	23,50	6	12	5,5
		община	87				
		др.райони	104				
2001	20	общо	242	24,50	6	13	5,5
		община	113				
		др.райони	129				
2002	15	общо	256	24	6	12	6
		община	172				
		др.райони	84				
2003	10	общо	270	24	6	12	6
		община	171				
		др.райони	99				

VII.3.Социални дейности

Съгласно правните разпоредби на Закона за социалното подпомагане, Община Велико Търново административно управлява 4 специализирани институции за социални услуги (домове), които по начин на финансиране са държавна дейност:, Домашен социален патронаж и 22 клуба на пенсионера и инвалида, които по начин на финансиране са общинска дейност.

За удовлетворяване нуждите от социални услуги, на територията на общината функционира следните домове:

1. Дом за стари хора "Венета Ботева".
2. Дом за възрастни с умствена изостаналост село Пчелище.
3. Дом за възрастни с умствена изостаналост село Церова кория.
4. Дом за възрастни с умствена изостаналост село Присово.

Социални услуги в домашни условия Община Велико Търново предлага чрез Домашен социален патронаж, който обслужва възрастни хора, лица с увреждания и деца с увреждания.

Спазвайки законовите изисквания и указания от Агенцията за социално подпомагане, в специализираните институции се извършват социални дейности, насочени към:

- задоволяване на ежедневните потребности на лицата и/или семействата;
- здравни потребности;
- образователни потребности;
- рехабилитационни потребности;
- потребности в свободното време;
- потребности от неформални контакти.

В партньорство с КНСБ Община Велико Търново за поредна година реализира Проект "Кухня спасение", насочен към възрастни хора, инвалиди, многодетни и самотни майки.

През 2003 г. по Националната програма "От социални помощи към осигуряване на заетост" е осигурена трудова заетост на 490 трайно безработни лица в дейности от комунално-битов характер, строително-ремонтни дейности, социални дейности. През 2004 г. този брой е нараснал на 583 лица.

За преодоляване на проблема с безработицата Община Велико Търново участва като партньор и в практическата реализация на Проект СЕЙН – "Социални услуги в замяна на нови работни места". В този проект, като потребители на пакета от социални услуги, са включени 163 лица и семейства, подпомагани от 63 безработни лица, обучени по Програма за "Социален асистент".

По отношение социалното интегриране и пълноценно включване в общността на рискови групи, предстои реализация на три социални проекта, предлагащи алтернативната социална услуга "Защитено жилище":

1. Защитено жилище тип "Детска къща", предназначено за деца с лека степен на умствена изостаналост на възраст от 7 до 18 години.

2. Защитено жилище, предназначено за млади хора над 18 години, трайно изведени от специализираните институции за социални услуги за възрастни с умствена изостаналост.

3. Защитено жилище, предназначено за деца и юноши напускащи социални домове за деца, лишени от родителска грижа.

През 2005 година предстои реализирането на Програма за работа с хора с увреждания.

VII.4.Образование

Община Велико Търново поддържа оптимизирана и добре функционираща мрежа от общообразователни и професионални училища в направление – туризъм, икономика, лека промишленост, електроника, строителство.

В сферата на висшето образование обликът на Община Велико Търново се определя от Великотърновският университет "Св.св. Кирил и Методий", който е вторият по големина в България и е наследник на просветните и културни традиции на знаменитата Търновска книжовна школа от XIV век. ВТУ предлага обучение в хуманитарни и икономически профили, в 7 факултета: филологически, историко-юридически, изобразително изкуство, педагогически, православен богословски, стопански и философски. Броят на студентите, които се обучават във ВТУ са над 10 000 в над 60 специалности. Ежегодно по повод празника на българските студенти Община Велико Търново присъжда Академична награда в размер на 5 000 Евро.

Във Велико Търново се намира и най-голямото и най-старо висше военно училище в България – Национален Военен Университет "Васил Левски".

VII.4.1. Структура на учебните заведения в системата на средното образование в Община Велико Търново през учебната 2003/2004 год.:

Учебни заведения	държавни	общински	частни	Общ брой
Основно училище	0	13	0	13
СОУ	0	4	0	4
Профилирана гимназия	0	3	0	3
Професионална гимназия	7	0	1	8
Помощно училище	3	0	0	3
ВУИ	1	0	0	1
Общо	11	20	1	32

VII.4.2. Брой ученици, постъпили/записани в учебни заведения през учебната 2003/2004 год.

Образователен етап	държавни училища	общински училища	частни училища	общ брой ученици
Начален етап		2841		2841
Прогимназиален етап	216	4034	37	4287
Гимназиален етап	3238	2503		5741
Общо	3454	9378	37	12869

VII.4.3. Детски градини на територията на Община Велико Търново:

В град Велико Търново:

1. ЦДГ /целодневни детски градини/ - 9
2. ОДЗ /обединени детски заведения/ - 3

В селищата на Общината

1. ЦДГ - 10

VII.4.4. Висши учебни заведения:

1. ВТУ "Св.св. Кирил и Методий"
2. НВУ "Васил Левски"

VII.4.5. Колежи:

1. Медицински колеж към ВМИ - Плевен
2. Учебно-научен център към Висш училищен земеделски колеж – Пловдив
3. Висш учебен научно-производствен център на Технически университет – Варна
4. Колеж по мениджмънт, търговия и маркетинг към УНСС - София
5. Датски колеж

VII.4.6. Обслужващи звена:

1. Център за работа с деца – Общински детски комплекс град Велико Търново;
2. ЦОУК – Във Велико Търново се намира един от тринадесетте национални центрове , разкрит със заповед на министъра на МОН като държавно обслужващо звено , със статут на самостоятелно юридическо лице;
3. Междуучилищен център за трудово-политехническо обучение /МЦТПО/;

През последните години се наблюдава тенденция на нарастване броя на лицата в училищна възраст, непосещаващи училище. Основните причини за непостъпване или отпадане на учениците от училище са различни по своя вид и обхват: медицински, икономически, социални. С нарастване на възрастта, нараства и броят на непосещаващите учебни заведения.

VII.5.Спорт

На територията на Община Велико Търново към 31.12.2004г. функционират 54 спортни организации, лицензирани по Закона за физическото възпитание и спорта:

1. СК айкидо "Калоян"
2. СК алпийски клуб "Еделвайс-74"
3. СК алпийски клуб "Трапезица"
4. СК бадминтон "Бадминтон-скуош"
5. СК баскетбол "Велт-94"
6. СК баскетбол "Етър-49"
7. СК баскетбол "Етър-2004"
8. СК бокс "Ивайло-99"
9. СК борба "Етър-Аякс"
10. СК борба "Царевец-Етър"
11. СК вдигане на тежести "Етър-59"
12. СК вдигане на тежести "Асеновци"
13. СК волейбол "Царевец-19"
14. СК джудо и самбо "Етър-1969"
15. СК карате "Калоян"
16. СК картинг "Етър-рейсинг"
17. СК катерене "Царевец"
18. СК колоездене "Царевец"
19. СК конен спорт "Калоян-92"
20. СК културизъм "Преслав"
21. СК културизъм "Т-РЕКС"
22. СК лека атлетика "Ивайло-93"
23. СК лека атлетика "Етър-Академик"
24. СК лека атлетика "Атлетик-91"

25. СК лека атлетика "Спринт-94"
26. СК лека атлетика "Академика"
27. СК мотоспорт "Макея"
28. СК плуване "Велико Търново"
29. СК спортна гимнастика "Етър-Юнак"
30. СК спортна гимнастика(жени) "Етър-Стил"
31. СК спортно ориентиране "Трапезица-Спринт"
32. СК спортно ориентиране "Хемус-99"
33. СК спортна стрелба "Етър 100" пневматично оръжие
34. СК спортни танци "Фиеста"
35. СК стрелба с лък "Етър-78"
36. СК тай-бокс "ЧА-НА"
37. СК тенис на корт "Барс"
38. СК тенис на корт "Етър-2000"
39. СК хандбал "Етър-64"
40. СК хандбал "Боляри"
41. СК художествена гимнастика "Етър 93"
42. СК шахмат – "ВТШК"
43. СК шахмат "Булмекс"
44. СК шахмат "Г.Дакалов"
45. ТД "Трапезица-1902"
46. ТД "Хемус"
47. ФК "Боляри"
48. ФК "Ботев" – гр.Дебелец
49. ФК "Етър-1924"
50. ФК "Килифарево" – гр.Килифарево
51. ФК "Левски" – с.Ресен
52. ФК "Присое" – с. Присово
53. ФК "Раковски"
54. ФК "Самоводене" – с.Самоводене

Големият брой на спортните организации показва относителна стабилност в развитието на спортната дейност на територията на общината. В сравнение с останалите общини в страната, Община Велико Търново се нарежда на едно от първите места по брой регистрирани спортни организации, развиващи постоянна дейност и отчитащи високи спортни постижения, както на регионално, така и на национално и на международно ниво. Основно направление в дейността на клубовете е развитието на масовия спорт, формиращ здравния статус на децата и юношите. Създаването на благоприятни условия за повишаване обхвата на занимаващите се със спорт е един от основните приоритети в общинската политика.

VII.5.1.Спортна инфраструктура

На територията на град Велико Търново са изградени спортни комплекси, сред които са СК "Ивайло", който включва спортна база;

СК"ИВАЙЛО"-ЮГ включва:

Зала художествена гимнастика-540кв.м, Зала Борба-600 кв.м., Зала Карате;

Зала баскетбол-540 кв.м, Зала спортна гимнастика-540кв.м, Закрита писта -1700 кв.м, Зала ОФП-104 кв.м, Спортно стрелбище-200 кв.м, Съблекални, бани и тоалетни-4бр. -212 кв.м;

СПОРТНИ ЗАЛИ СЕВЕР включва:

Зала запад- 350 кв. м, зала щанги- 350 кв. м, зала борба-340 кв. м, зала стрелба-387 кв. м, съблекални- 2бр.-140 кв.м.;

ПОКРИТ ПЛУВЕН БАСЕЙН вкл.:

Зала хандбал-644 кв.м., малка зала ОФП – 59 кв.м., зала басейн- 644 кв.м, съблекални и серв. помещения- 217 кв. м, тренировънска стая- 1бр.- 19 кв.м, стая за спасители-1бр.-14кв.м, стая мед. пункт- 1бр.-19 бр.

ЛЕДЕН СТАДИОН вкл.:

Сграда, ледено поле, съблекалня техници- - 2бр., бани, тоалетни- 1бр., помещение за дежурния- 1 бр.

СК"ЮНАК" вкл.:

Зала волейбол, офиси- 4бр., складови помещения- 3 бр., съблекални с бани и тоалетни- 2бр., кортово игрище, баскетболно игрище

ЗАТРЕВЕН ФУТБОЛЕН ТЕРЕН вкл.:

Игрище- 7 700кв.м., трибуни- 5280 кв.м, седящи места- 20 000бр.

VII.5.2.Приоритети в развитието на спорта в Община Велико Търново:

2.1. Детско-юношески спорт

- Подготовка, организиране и провеждане на ученически игри включващи: вътрешучилищен, общински, областен, зонов етапи и държавни финали

- Методическа помощ от експерта по спорта при изработване на проекти за финансово и материално подпомагане на спортната дейност в учебните заведения.

- Изработване на проекти за организиран ваканционен отход на деца и ученици от Община В.Търново.

- Провеждане на пролетен крос "Велико Търново"

- Провеждане на спортни мероприятия организирани от Община В.Търново и училищни спортни клубове.

- Съвместни дейности с МОН и ДАМС по проекти и програми свързани с борбата срещу дрогата.

- Провеждане на масови спортни мероприятия по Програма "СИНДИ" и във връзка с Международния ден на предизвикателството.

2.2. Спортни организации

- Обсъждане на реалните проблеми на спортни клубове и намиране на конкретни решения за тяхната дейност.

- Осъществяване на координация между Министерството на младежта и спорта и дейността на спортните организации.

- Изработване на ясни критерии по отношение на финансово подпомагане за спортна дейност от бюджета на Община В.Търново на тренировъчна, състезателна дейности и домакинства по заявка от Български спортни федерации.

- Оказване на методическа помощ на спортните организации при подготовка на проекти за кандидатстване пред Министерството на младежта и спорта.

- Осъществяване на пряк контрол върху дейността на спортните организации, касаеща ползване на спортни бази, разходване на средства от общинския и държавния бюджет при провеждане на държавни и международни състезания в спортна база на Общината.

2.3. Масов спорт

- Определяне на дни за свободен достъп до спортни бази и игрища.

- Провеждане на спортни мероприятия на открито по проекти финансирани от Община В.Търново и други институции.

- Организиране по знака на Програма "Синди" и във връзка с общинската програма за ограничаване на тютюнопушенето, срещи на спортна тематика с представители от различни възрастови групи на населението на Общината.

- Провеждане на състезания организирани съвместно със спортни клубове по различни видове спорт с цел ангажиране на младото поколение със системно занимание с физически упражнения и спорт като естествена среда за тяхното развитие.

2.4. Инвалиди

- С оглед пълноценната реализация на хора с увреждания е необходимо създаването и поддържането на добър социален климат за тази група хора:

- Провеждане на шах-турнир за инвалиди организиран от ВТШК и Община В.Търново.

- Изпълнение на спортно-оздравителната програма съвместно със Медицински център за рехабилитация и спортна медицина и Методиката и за прилагането и в домашни условия.

- Провеждане на рехабилитационно-спортни услуги с цел подпомагането и подобряването на двигателната активност на тази група хора.

VII.6.Културно-историческо наследство

Община Велико Търново е една модерна община, която се опитва да съхрани традициите на миналото и да ги свърже с бъдещето. Редица галерии, изложбени зали, музеи и църкви представят богатото културно и историческо наследство на Общината. Уникалната архитектура и екологично чистата околна среда утвърждават Общината като забележителен исторически, културен и туристически център.

Изградената музейна структура включва музейни обекти и експозиции с национално и международно значение. На територията на Община Велико Търново има 1087 бр. Паметници на културата, събрани в резервати, ансамбли, комплекси, групови обекти и 1515 единични. Според историческия период към който принадлежат, те са праисторически, антични, средновековни и възрожденски, а в съответствие с научно-културната специфика – археологически, исторически, архитектурно-строителни, художествени, етнографски.

Сред многообразието от културно-исторически места във Велико Търново, обект на подчертан туристически интерес са:

- Хълмът Царевец, който е бил главната крепост на средновековната столица, а днес е впечатляващ музей на открито в който са експонирани останките от дворцовите и патриаршеските комплекси на Второто българско царство (12 – 14 век).
- Хълмът Трапезица е съсредоточие на голям брой църкви от същия период. При археологическите проучвания са разкрити останките на 14 храма с богата вътрешна и външна декоративна украса. Като цяло Трапезица е комплекс с много възможности за бъдещи археологически проучвания.
- На 18 км от Велико Търново са разкрити останки на основания от император Траян през 102 година римски град Никополис ад Иструм.
- На територията Общината се намира Възрожденския архитектурно-исторически резерват с.Арбанаси. Неговите църкви съхраняват изящни образци на българската иконописна и резбарска школа.
- Особено атрактивна е аудио-визуалната програма "Царевград Търнов – звук и светлина", пресъздаваща историческите събития с помощта на електронно и лазерно осветление и звукови композиции.

През 1955г. град Велико Търново е обявен за архитектурно-музеен резерват, включващ Средновековните крепости Царевец и Трапезица, Средновековните църкви "Св.Димитър", "Св.Петър и Павел", "Св. 40 мъченици" и "Свети Георги", както и 670 сгради, 5 църкви от Възраждането и 17 манастира в околностите на града.Основната част от културно-историческото наследство е експонирана в най-стария и най-голям извънстоличен исторически музей.

Състоянието на културно-историческото наследство на Стария град днес е в резултат на продължителни над 100-годишни усилия за неговото спасяване и опазване.

VII.6.1.Сграден фонд

В старинната градска част се намират около 3120 броя жилища в 2270 сгради. От тях само 150 броя са съвременни и с масивни конструкции, а останалите са паянтови и полумасивни сгради, значително остарели. Голяма част от старите къщи вече са достигнали максималния процент на амортизация и физическа износеност и се използват повече от определения срок на годност /60 години/. Те не съответстват на изискванията за ползване и за качествена жилищна среда. Някои не се обитават и са изоставени предвид изгниване и износване на градежа. Годишно по ЗУТ се премахват около 20 стари сгради поради негодност за ползване или застрашаващи сигурността и само някои от тях се преизграждат. Друга част от старите сгради се стопанисват и поддържат добре. Те са на повече от сто години и за радост на специалисти и гости са успели да запазят своя архитектурен и народен образ.

VII.6.2.Техническа инфраструктура

Повечето от улиците намиращи се в старата градска част са от периода на Възраждането. Те са с ниска проходимост и характерна настилка от калдаръм. Такива са ул."Г.С.Раковски", "Въстаническа", "П.Типографов", "Поп Матей Преображенски" и др., за които е въведен различен режим на организация на движението с поставяне на знаци и на метални стълбчета, за осигуряване на пешеходния и туристическия поток. Преминаването през територия на Стария град на значителен брой автомобили и паркирането им е основен проблем за него, както и за всички други исторически градове. Например, много от обществените пространства изгубват историческата си функция, като площадът "Самоводски пазар" е превърнат в паркинг за 28 автомобила, площадът зад халите - също, главната улица с обособените зони паркиране е пренатоварена и т.н. Предстои поэтапно решаване на тези въпроси с определяне на възможните места за изграждането на подземни, надземни и многоетажни паркинги, обслужващи и живущите и туристите. В перспектива, в съответствие с ОГП и общия транспортно-комуникационен план трябва да се актуализират и реализират входовете и връзките на транспортния поток, необходимите паркоместа в тези зони и подходът към природните забележителности и местата за организиран отход на туристите, жителите и гостите на града.

Съществуващото електрозахранване в старата част на града е сравнително добро. Мрежата за ниско напрежение е изградена кабелно и въздушно в някои части на кв."Варуша".

Общинската политика за закрила и развитие на културно-историческото наследство се осъществява от следните институти и организации:

VII.6.3.Държавни културни институти:

1. МДТ "Константин Кисимов"
2. Национален музей на архитектурата

3. Археологически институт и музей на БАН – филиал Велико Търново
4. Къща-музей "Емилиян Станев"

VII.6.4.Общински културни институти:

1. Галерия "Иван Христов"
2. Изложбени зали "Рафаел Михайлов"
3. Младежки дом

VII.6.5.Културни сдружения в т.ч. читалища:

1. Градски читалища – 7
2. Селски читалища с библиотеки - 28

Към по-голямата част от читалищата функционират над 25 самодейни театри, фолклорни формации, хорове за школувано пеене, групи за автентичен фолклор, групи за стари градски песни, музикални школи и др.

3. Културни сдружения – 6бр.
4. Частни сдружения, галерии, формации – 4бр.

VII.6.6.Сдружения с нестопанска цел:

1. Клуб "Велико Търново"
2. Представителство на СБХ
3. САБ – клон Велико Търново
4. Общински комитет "Васил Левски"
5. СБЖ – Велико Търново
6. Занаятчийска камара и др.

VII.6.7.Частни сдружения и формации:

галерии, детски формации и студия, куклен театър

Реализирайки културната политика на общината чрез гореизложените звена и организации, като акценти се извеждат следните по-крупни прояви с международно, национално, регионално и местно значение:

1. Международен фолклорен фестивал
1. Международен екофестивал
2. Международен фестивал "Балканфолк"
3. Международен конкурс за млад попизпълнител "Сребърна Янтра"
4. Международен пленер живопис "Велико Търново", "Малка графика" и "Дървопластика"
5. Национална изложба на педагозите-художници
6. Национален събор на хляба
7. Национално честване на Деня на Независимостта
8. Общински празници на любителското художествено творчество и др.

VII.7. Неправителствени организации

Основна насока в работата на местните власти е синхронизиране дейността на неправителствените организации на местно, регионално и национално равнище и стимулиране на съвместни инициативи за устойчиви партньорства в полза на местните общности за изграждането на действащи механизми за гражданско участие в процесите на вземане на решения и постигане на по-голяма ефективност на местните власти и развитието на региона. На територията на Общината работят активно около 62 неправителствени организации с различни мисии и обхват на работа, но макар и различни

и в различни сфери на обществения живот, пряко или косвено подпомагат местната общност.

За периода 2000-2004 година Община Велико Търново в партньорство с неправителствени организации е реализирала проекти на стойност над три милиона лева в различни области на обществения живот – здравеопазване, образование, социални дейности, местно самоуправление, култура и туризъм.

Въпреки многообразието и доказани капацитет на значителната част от НПО все още се забелязват липси или недостатъчно предлагани услуги. Основно тези слабости се забелязват в:

- Достатъчно и адекватни услуги за МСП, водещи до повишаване на конкурентноспособността;
- Информация и съдействие за достъп до нови технологии и иновации;
- Недостатъчно опит и практика за съвместна работа по общи проекти, обединяващи университети, изследователи, консултантски фирми, НПО и МСП;
- Недостатъчен достъп до информационни технологии и съвременни комуникации
- Недостатъчно практики в публично-частните партньорства и работата в мрежи;
- Недостатъчно партньорства с НПО от други общини.

VIII. Силни и слаби страни, възможности и ограничения пред социално-икономическото развитие на Община Велико Търново /резултати от SWOT-анализ/

На основата на експертни оценки за относителното тегло на отделните показатели и имайки визия за различните индикатори, резултатите от SWOT-анализа на община Велико Търново показват следните резултати:

VIII.1. SWOT анализ – икономика и селско стопанство

Силни страни	Слаби страни
<ul style="list-style-type: none"> • Добро геостратегическо положение; • Международен транспортен коридор №9; • Административен и образователен център; • Туристически център с национално значение; • Съхранена природна среда; • Добра инфраструктура; • Висококвалифицирана работна сила; • Производствен опит и производствени предприятия с потенциал; • Добре развити енергийни източници /ел.мрежа, топлофикационна мрежа, газопреносна мрежа/; • Добре развито строителство; 	<ul style="list-style-type: none"> • Остарял сграден фонд, амортизирана техника, съоръжения и стопански инвентар в сектор селско стопанство; • Липса на оборотни финансови средства; • Неэффективно използване на обработваемите селскостопански земи; • Липса на чуждестранни структуроопределящи инвестиции в индустрията и туризма; • Неэффективни и безперспективни общински предприятия; • Недостатъчно взаимодействие между различните институционални нива и между съседни общини

<ul style="list-style-type: none"> • Развит банков и финансов сектор; 	
Възможности	Заплахи
<ul style="list-style-type: none"> • Финансиране на инфраструктурни обекти от структурните фондове на ЕС и други донорски организации и институции; • Ефективно разнообразие от туристически фирми; туристическа дестинация; еко-планински и селски туризъм; национален културен туризъм; исторически туризъм, винарски и ловен туризъм; • Превръщане на туризма в индустрия въз основа на природни и културно-исторически дадености; • Увеличаване дела на собствените приходи в местния бюджет /в частта неданъчни приходи/; • Развитие на среден бизнес; • Разширяване на съществуващата инфраструктура; • Високотехнологични, екологично чисти промишлени производства; • Привличане на външни инвеститори; 	<ul style="list-style-type: none"> • Ограничена работа на големите предприятия; • Верижна миграция на населението и бизнеса вследствие на демографски фактори; • Недостатъчна децентрализация; • Нерегулиран пазар на земята; • Нисък ръст на работните места за квалифицирана работна сила;

VIII.2.SWOT анализ – социална сфера

Силни страни	Слаби страни
<ul style="list-style-type: none"> • Наличие на добре функционираща мрежа от здравни заведения за извънболнична и многопрофилна медицинска помощ; • Наличие на съвременна диагностична медицинска апаратура; • Обезпеченост с висококвалифицирани медицински специалисти; • Добра мрежа от детски и учебни заведения; Наличие на висши учебни заведения и колежи; • Добре поддържан сграден фонд на здравни, детски и учебни заведения; • Разработени и действащи профилактични програми и програми за промоция на здраве; 	<ul style="list-style-type: none"> • Миграция на населението; • Застаряване на населението и висока смъртност; • Наличие на групи в социална изолация; • Висок процент на разпространение на рисковите фактори за здравето; • Не добро състояние на част от социалната инфраструктура; • Не добро състояние на инфраструктурата и материално-техническата база на здравните, учебните и културните институции; • Влошено състояние на инфраструктурата и материалната база на спорта;

<ul style="list-style-type: none"> • Добро образователно и квалификационно ниво на активното население; • Добре стартирани и действащи активни мерки на пазара на труда; • Високо квалифицирани преподавателски кадри; • Наличие на паметници на културата и историческо наследство от регионално и национално значение; • Добре развит НПО сектор; 	
Възможности	Заплахи
<ul style="list-style-type: none"> • Изграждане на социално партньорство; • Подкрепяща политика за развитие на културата и спорта; • Подобряване на нормативната уредба в сферата на образованието; • Утвърждаване на съществуващите и въвеждане на нови ефективни мерки на пазара на труда; 	<ul style="list-style-type: none"> • Продължаваща миграция на населението вкл. висококвалифицирани специалисти; • Увеличаване на рисковите фактори на здравето; • Неадекватна нормативна уредба в социалната сфера; • Ограничаване на финансовите ресурси за провеждане на ефективна социална политика;

VIII.3.SWOT анализ – техническа инфраструктура, урбанизация и околна среда

Силни страни	Слаби страни
<ul style="list-style-type: none"> • Изграден магистрален пътен възел; • Добро състояние на пътищата от I-ви клас; • Напълно изградена пътна мрежа; • Добре изградена улична мрежа; • Добре изградена ж.п. инфраструктура; • Водоснабдяване на всички населени места; • Напълно изградена електроразпределителна мрежа; • Наличие на магистрален газопровод; • Наличие на хидромелиоративни съоръжения; • Пълно покритие на мобилни оператори; • Наличие на интернет достъп на населените места; • Екологично чисти територии; 	<ul style="list-style-type: none"> • Лошо състояние на пътищата от IV-ти клас; • Малък процент на държавно финансиране за пътната мрежа; • Липса на свободни площи за оформяне на паркоместа, отговарящи на нуждите; • Липсата на ПУП за изграждане на кабелна мрежа на отделните кабелни оператори; • Амортизирани водопроводни мрежи; • Изчерпан капацитет на регламентираното депо за отпадъци; • Наличие на нерегламентирани сметища край населените места, застрашаващи околната среда; • Недостатъчно финансиране за изграждане на нови зелени площи;

<ul style="list-style-type: none"> • Наличие на кадастрални и регулационни планове за всички населени места; • Наличие на изградени и поддържани паркови площи; • Изградена картотека на детски площадки и съоръженията в тях; 	<ul style="list-style-type: none"> • Висока прахова замърсеност на атмосферния въздух; • Неравносйно развитие на населените места в урбанистичен аспект с концентрация в общинския център и обезлюдяване на периферните селища;
Възможности	Заплахи
<ul style="list-style-type: none"> • Разработване и реализация на проекти за енергийна ефективност в уличното осветление в населените места; • По-добър икономически ефект за задоволяване на енергийните потребности посредством газифициране на населени места; • Финансиране на проекти на техническата инфраструктура и околната среда по национални и международни програми; • Разширяване на зелените площи; • Подновяване на устойчиви дървесни видове пригодени за градски условия; 	<ul style="list-style-type: none"> • Ограничаване на средствата за инвестиции и ремонти на техническата инфраструктура; • Промени в нормативната база, свързани с техническата инфраструктура, урбанизацията и околната среда; • Обезлюдяване на територии и негативни процеси в урбанистичното развитие на общината;

Определяйки общото състояние на Община Велико Търново, вследствие на SWOT-анализа се има предвид определянето на главната стратегическа цел, стратегическите цели и подцели, които да доведат до подобряване условията на живот на гражданите в Общината, условията за развитие на малкия и среден бизнес, привличане на чуждестранни инвестиции за осъществяването на проекти от регионално значение, развитие на туризма във всичките му направления, увеличаване заетостта на населението, подобряване инфраструктурата и благоустрояването на Общината, която е доказала във времето, че е един привлекателен културно-исторически и образователен център.

IX. Приоритети на Стратегията за развитие на Община Велико Търново. Визия, стратегически цели, оперативни цели

IX.1. Визия на Община Велико Търново:

Устойчиво и балансирано развитие на Община Велико Търново чрез разгръщането на съвременни и високоефективни форми на националния и международен туризъм и на високите технологии в промишлеността и при активното привличане на местни и чуждестранни инвестиционни ресурси за периода 2000-2006 г. с оглед значително повишаване на социално-икономическото равнище на Общината

В резултат на анализа на данните за актуалното състояние и на по-горе описаните резултати на SWOT-анализа на силни и слаби страни в стратегическото си развитие, Община Велико Търново определя следните приоритети в развитието си:

1. Създаване на условия за устойчиво и балансирано развитие на Община Велико Търново в областта на регионалната конкурентноспособност и заетост чрез повишаване на регионалния и иновационен капацитет в сферата на изследванията и технологичното развитие; стимулиране на иновациите в малките и средните предприятия; чрез промотиране на предприемачеството и развитието на бизнес мрежи;
2. Подобряване и промотиране на природните и културни ресурси/активи като потенциал за развитие на устойчив туризъм; опазване и повишаване на културно-историческото наследство в подкрепа на икономическото развитие;
3. Създаване на условия за развитие на информационно общество, включващо развитие на местните дадености, публични услуги, приемане и ефективно използване на информационните и комуникативни технологии;
4. Създаване на условия за развитие на трансгранични икономически и социални дейности чрез общи стратегии за устойчиво териториално развитие;
5. Повишаване нивото на заетостта, доходите и качеството на живот на гражданите на Община Велико Търново.

IX.2. Стратегически цели

СЦ1. Развитие и утвърждаване на Община Велико Търново като водещ национален и международен център за рекреативен и маршрутно-познавателен туризъм, развитие на местния туризъм /основно хотелиерство и ресторантьорство, на промишлеността, търговията и услугите в Общината. Оказване на всеобща подкрепа на местния дребен и среден бизнес в укрепването на местната туристическа индустрия и на екологично чистите промишлени производства.

Характер на целта - дългосрочен; с регионално, национално и международно значение.

Инструменти за реализация: Проекти за създаване на:

- Прехвърляне като общинска собственост на неизползвани туристически активи на територията на Общината.
  - Развитие на инфраструктурата по екологосъобразен път;
  - Създаване на действаща система за въздействие върху конкуренцията за поощряване на лоялната и за утежняване на санкциите за нелоялна конкуренция, използване на всички средства за политическо и друго лобиране в полза на общинската икономика; показатели за наблюдение и контрол: обем на оборотите в туризма, промишлеността и търговията, обем и динамика на растежа на доходите, ръст на заетостта.
- Заинтересовани от формирането на Велико Търново като международен център за рекреативен и маршрутно-познавателен туризъм са всички граждани на Общината. Реализацията на проектите ще доведе до динамично развитие на туризма и на свързаните с туризъм производства.

СЦ2. Подпомагане на малкия и среден бизнес. Създаване на предпоставки за привличане на външни инвеститори

Характер на целта - дългосрочен; с общинско и надобщинско значение.

Инструмент за постигане: средства - собствени, Републикански бюджет, от международни програми. Проекти в насока: съживяване и развитие на традиционните за общината промишлени производства; провеждане на активна кампания за привличане на външни инвеститори;

СЦ3. Подобряване състоянието на техническата и социалната инфраструктура и параметрите на околната среда за стабилизиране на социалните и икономически процеси в общината.

Характер на целта - дългосрочен; с регионално и национално значение.

Инструменти за постигане: средства - собствени, Републикански бюджет, от международни програми. Проекти, разработени в насока: подобряване състоянието на техническата инфраструктура на територията на общината и изграждане на нови обекти; подобряване състоянието на социалната инфраструктура и материално-техническата база на образователни, здравни, културни, спортни и административни институции; подобряване състоянието на околната среда.

СЦ4 Подобряване взаимодействието между местните институции и активизиране ролята на гражданското общество.

Характер на целта - дългосрочен; с местно и регионално значение.

Инструменти за реализация: Проекти за въвеждане на ефективни механизми за взаимодействие между местните институции; стимулиране дейността на съществуващите НПО и подкрепа на нови; развитие на културните институции и прояви.

IX.3. Оперативни цели

IX.3.1. Повишаване на собствените приходи в общинския бюджет.

Характер на целта - дългосрочна, с общинско значение.

Увеличаването на приходите от собствени източници ще повлияе благоприятно върху финансовата независимост, гъвкавост и потенциал на общинския бюджет.

Показател: темп на годишния растеж на собствените приходи: поне с 15%.

IX.3.2. Подобряване на екологичното състояние на територията на Общината.

Характер: дългосрочен, с надобщинско, регионално и международно значение.

Доброто състояние на околната среда - в съчетание с развита инфраструктура е главно условие за реализация на приоритетите в развитието на Община Велико Търново.

Инструменти за постигане: средства - собствени, от Републиканския бюджет, от международни програми, основно ИСПА.

Заинтересовани от постигането на тази цел са всички граждани на общината. Решаването на екопроблемите в съответствие с евростандартите в Общината ще повлияе положително и на външнополитическите отношения на Република България, особено по отношение гарантирането чистотата на водите на р. Янтра и на р. Дунав.

IX.3.3. Подобряване на пътната инфраструктура на Общината.

Характер: дългосрочен, с общинско и надобщинско значение. Осъществяването ѝ ще повлияе положително и на трите приоритета, дефинирани в настоящата стратегия.

Инструменти за постигане: средства от Републиканския бюджет, от международни програми.

Показатели: километри новопостроени, реконструирани и модернизирани пътища.

Заинтересовани: цялата общественост на Общината.

Същественото подобряване на пътните връзки до град Велико Търново ще позволи увеличаване на транзитния туристически поток през града – потенциален ползвател на туристически услуги.

IX.3.4. Подобряване на водоснабвяването и канализацията в Общината

Характер: дългосрочен, с надобщинско значение.

Инструменти за постигане: средства - собствени, от Републикански. бюджет, от международни програми

Показатели: увеличаване на дебита, повишаване на качествата на питейната вода, постигане на надеждно и пълно отвеждане на отпадните води.

Заинтересовани страни: всички граждани и стопански субекти.

IX.3.5. Насърчаване на високите технологии, технологичното обновление и продуктовото реструктуриране в промишлеността.

Характер: дългосрочен, с общинско значение.

Инструмент за постигане: средства - собствени, от международни програми.

Показатели: въведени нови технологии, изградени Технологичен парк и Индустриална зона, местен икономически растеж, ръст на доходите и заетостта.

Заинтересовани страни: частните предприемачи и цялата общественост

IX.3.6. Развитие на земеделието и животновъдството, при превръщането им във важен източник на доходи и трудова заетост.

Характер: дългосрочен, с общинско значение.

Инструменти за постигане: средства - собствени, от Национален фонд “Земеделие”, от Програма “САПАРД” на Европейския съюз и други международни програми.

Показатели: декари обработваема земя, брой на селскостопанските животни, реализирана селскостопанска продукция.

Заинтересовани страни: всички селски стопани.

IX.3.7. Подобряване инфраструктурата на телекомуникациите

Характер: дългосрочен, с общинско и национално значение.

Инструмент за постигане: средства – основно от частен капитал след приватизацията на БТК.

Заинтересовани страни: цялата Община и страната.

IX.3.8. Подкрепа за развитието на образованието, културата и историческото наследство

Характер: дългосрочен, с национално и общинско значение.

Инструмент за постигане: средства - собствени, Републикански бюджет, от международни програми.

- Системни и приоритетни дейности за подобряване качеството на образователните услуги за изява на таланта и знанията на децата в ученическа възраст.
- Системни дейности и контрол по поддръжката на паметниците на културата и историческото наследство;

Заинтересовани страни: цялата общественост.

IX.3.9. Подобряване на работата на Общинската администрация и превръщането ѝ в модерна администрация от европейски тип.

Характер: непосредствена, с общинско значение.

Инструмент за постигане: средства - собствени, Републикански бюджет, от международни програми.

Допринася за: подобряване на качеството на административните услуги.

Заинтересовани страни: цялата общественост.

IX.3.10. Постоянно внимание към проблемите на социално слабите и уязвими групи

Характер: непосредствена, с общинско значение.

Инструмент за постигане: средства - собствени, Републикански бюджет, от международни програми.

Допринася за: създаване на реални възможности за гражданите в неравностойно положение вкл. социално изолираните и етнически групи да участват в процесите на местното самоуправление; Да се повиши капацитета на представители на групи в неравностойно положение за гражданско участие, граждански права, достъп до информация, роля и отговорности на местното самоуправление.

Заинтересовани страни: Общинска администрация, социално слабите граждани.

IX.3.11. Активна работа с младежта на територията на Общината

Характер: непосредствен, с общинско значение.

Инструмент за постигане: собствени средства, спонсори, от международни програми за младежта;

Допринася за: изграждане на система за използване потенциала на младежта в диалога с местните власти за подкрепа на младежките инициативи.

Заинтересовани страни: местните младежи, Общинската администрация, обществеността.

IX.3.12. Привличане на неправителствените организации в изпълнението на стратегическите цели.

Характер: непосредствен, с общинско значение.

Инструмент за постигане: средства - собствени, спонсори, от международни програми.

Допринася за: синхронизиране дейността на неправителствените организации за устойчиви партньорства в полза на местните общности за изграждането на действащи механизми за по-голяма ефективност на местните власти в развитието на региона.

Заинтересовани страни: Общинска администрация, обществеността като цяло.

СЦ1. Развитие и утвърждаване на Община Велико Търново като водещ национален и международен център за рекреативен и маршрутно-познавателен туризъм, развитие на местния туризъм /основно хотелиерство и ресторантьорство/, на промишлеността, търговията и услугите в Общината. Оказване на всестранна подкрепа на местния дребен и среден бизнес в укрепването на местната туристическа индустрия и на екологично чистите промишлени производства.

1.1. Повишаване на собствените приходи в общинския бюджет.

1.2. Подкрепа за развитието на образованието, културата и историческото наследство.

1.2.1. Продължаване изграждането на специфичната градска среда;

1.2.2. Благоустрояване на местата и селищата с туристически потенциал;

1.2.3. Реализиране благоустройствената програма за с. Арбанаси ;

1.2.4. Възстановяване на туристическата и балнеолечебната инфраструктура на с.

Вонеща Вода ;

- 1.2.5. Инициране на нова ежегодна ,национална туристическа борса „Царевград Търнов“;
- 1.2.6. Съвместна работа с други Общини ,с организации от туристическия бизнес и НПО по проекти ,за популяризирането на В. Търново, като туристическа дестинация ;
- 1.2.7. Развитие и разработване на нови туристически атракции:
- възстановяване съмобитния вид на АЕК”Самоводска чаршия”;
  - придвижване проекта за лифт м/у Царевец и с. Арбанаси;
  - пълна възстановка на макета на хълма „ Царевец” ;
  - поддържане и разширяване на фестивали „ МФФ”,” Балкан – фолк”
- „Петропавловски събор и др. ;
- подпомагане инициативи за нови фестивали – Фестивал на модата , Фестивал на ортодоксалното пеене и др.
- 1.2.8. Подкрепа развитието на образованието .
- Закупуване на три автобуса за пътуващите ученици в Общината;
  - Цялостна подмяна на осветлението в училищата с енергоспестяващи лампи;
  - Постепенно оборудване с нова училищна мебел;
  - Оборудване с компютърни конфигурации администрациите на всички учебно – възпитателни заведения;
  - Продължаване на основните ремонти : покриви, отоплителни инсталации, санитарни възли, топло и шумо - изолации, спортни съоръжения , дворове и игрища

СЦ2. Подпомагане на малкия и среден бизнес. Създаване на предпоставки за привличане на външни инвеститори.

2.1. Насърчаване на високите технологии, технологичното обновление и продуктовото реструктуриране в промишлеността.

- 2.1.1. Преминаване към електронна обработка на музейните фондове ;
- 2.1.2. Компютризиране на администрациите на населените места на Общината ;
- 2.1.3. Обновяване на Единния електронен регистър на регистрираните търговски обекти.
- 2.1.4 . Изготвяне на интернет страница с картотека на имоти Общинска собственост , отредени за инвестиции.
- 2.1.5. Поддържане и обновяване на интернет страницата на Община Велико Търново и Великотърновски Общински съвет.
- 2.1.6.Пълно използване на проект « Универсална електронна карта на Велико Търново» . Разширяване на проекта и за територията на цялата община .

2.2. Развитие на земеделието и животновъдството, при превръщането им във важен източник на доходи и трудова заетост.

- 2.2.1. Създаване на специализирана селскостопанска структура в общинската администрация ;
- 2.2.2. Продължаване процеса на обезщетяване и оземляване на малоимотни и безимотни граждани;
- 2.2.3. Разработване на нова Наредба за стопанисване и управление на земите от Общински поземлен фонд и горите от Общински горски фонд;
- 2.2.4.Подпомагане частни земеделски производители при кандидатстване по международни програми за отглеждане ягодоплодни култури, арония и др. ;
- 2.2.5. Търсене на възможности за окрупняване / Комасиране / на общинските земи в землищата на отделните населени места.

СЦЗ. Подобряване състоянието на техническата и социалната инфраструктура и параметрите на околната среда за стабилизиране на социалните и икономически процеси в общината.

3.1. Подобряване на екологичното състояние на територията на Общината.

3.1.1. Финализиране дейността по избор на площадка за изграждане на ново депо за ТБО;

3.1.2. Ликвидиране на нерегламентираните сметища край населените места;

3.1.3. Изграждане на нови зелени площи и поддържането им;

3.1.4. Намаляване на праховата замърсеност на атмосферния въздух;

3.1.5. Осигуряване на подходяща среда за развитие на екологично чисти производства .

3.2. Подобряване на пътната инфраструктура на Общината.

3.2.1. Проектиране на публичната инфраструктура на територията на старото военно училище;

3.2.2. Изработване на инвестиционен проект за пътна връзка ул. "Черни връх" и ул. "Колю Гайтанджията" ;

3.2.3. Изработване на инвестиционен проект за пътна връзка "Пътен възел Качица" към ул. "Иларион Драгостинов" ;

3.2.4. Завършване на инвестиционния проект за основна реконструкция на ул. "Козлодуй" и връзката и с ул. "7 –ми юли" ;

3.2.5. Предоставяне на средства по инвестиционната програма на Кметствата и населените места в Община Велико Търново с темп на нарастване минимум 10 % годишно .

3.2.6. Довършване ПУП "Света гора" ;

3.2.7. Подобряване състоянието на Четвъртокласната пътна мрежа ;

3.2.8. Изграждане на съвременни паркинги –етажни и покрити с оглед решаване проблемите с паркирането в гр. Велико Търново.;

3.2.9. Проект "Финансов план за управление на публичната инфраструктура на Община В. Търново" - II етап .

3.3. Подобряване на водоснабдяването и канализацията в Общината

3.3.1. Изготвяне на проекти за водоснабдяване и канализация на населените места на територията на Община В. Търново и подобряване водоснабдяването им ;

3.3.2. Довършване канализацията на гр. Килифарево по проект "Изграждане на дъждовна и битова канализация на гр. Килифарево" съвместно със СИФ и Община Велико Търново ;

3.3.3. Подмяна на амортизираната водопроводна мрежа в гр. В. Търново ;

3.4. Подобряване инфраструктурата на телекомуникациите.

3.4.1. Пълно покритие на мобилните и кабелните оператори ;

3.4.2. Изграждане на ПУП за кабелна мрежа на отделните кабелни оператори .

3.5. Постоянно внимание към проблемите на социално слабите и уязвими групи.

3.5.1. Подобряване качеството и увеличаване обема на услугите , предоставяни по домовете чрез:

- системите –"личен асистент", "социален асистент", "домашен помощник"

- разширяване видовете услуги на домашен социален патронаж;

3.5.2. Осигуряване на достъпна, битова, работна и учебна среда и услуги на хората с увреждания ;

3.5.3. Разкриване на нови пенсионерски клубове в кв. „ Бузлуджа” и населените места , където няма такива.

3.5.4. Решаване на основните проблеми в здравеопазването :

- Реконструкция и ремонт на материалната база на Общинските диспансери;
- Подобряване условията за отглеждане на децата в детските ясли;
- Продължаване участието , като партньор в Международната профилактична програма „ Синди” с нейните подпрограми: „ Ограничаване на тютюнопушенето”, „ Ограничаване злоупотребата с наркотици и алкохол”, „ Намаляване на пътно – транспортния травматизъм при децата в началната училищна възраст” ;
- Програма за Профилактика на кариеса в детските градини;
- Програма за рационално хранене в детските градини.

СЦ.4 Подобряване взаимодействието между местните институции и активизиране ролята на гражданското общество.

4.1. Подобряване на работата на Общинската администрация и превръщането ѝ в модерна администрация от европейски тип.

4.1.1. Активно участие на Община В. Търново в работата на НСОРБ, ФРМС и други работещи за утвърждаване на местните власти;

4.1.2. Развитие на международните връзки в областта на побратимяването ;

4.1.3. Разработване на съвместни проекти с побратимените градове за участие в международни програми и проекти ;

4.1.4. Спазване на Системата за Управление на Качеството на административните услуги ISO 9001-2000;

4.1.5. Разкриване на изнесени административни услуги на Общината в жилищните квартали .

4.1.6. Въвеждане извършването на административни услуги през интернет.

4.2. Активна работа с младежта на територията на Общината

4.2.1. Продължаване практиката за стажуване на ученици и студенти в Общинската администрация;

4.2.2. Сътрудничество и съвместни инициативи на общината с младежки, студентски и ученически организации;

4.2.3. Съдействие за разкриване на нови работни места за млади хора, чрез включване на Общината в Национални програми за осигуряване на работа ;

4.2.4. Създаване на нови места за младежки спорт и организиране на спортни състезания;

4.2.5. Учредяване на ежегодна Академична награда и за отличника на Випуска на Националния Военен Университет „ Васил Левски „.

4.3. Привличане на неправителствените организации в изпълнението на стратегическите цели.

4.3.1. Партньорства с НПО сектора на местно, регионално, национално и международно равнище и привличане на доброволци за участие в международни програми и проекти;

4.3.2. Организиране на Обществен съвет за генериране на идеи , които да бъдат съвместно реализирани с общинската администрация ;

4.3.3. Провеждане на обществени обсъждания на значими проекти в Общината .

Индикативни таблици /следва/

ОБЩИНА ВЕЛИКО ТЪРНОВО, ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО

Общински план за развитие / актуализиран /

Индикативен план за действие за периода 2000-2006 година (конкретни мерки, програми, проекти и дейности за изпълнение на ОПР)

Съкращения: ОБ /Общински бюджет/, РБ /Републикански бюджет/, ППФ /Предприсъединителни фондове/, ДП /Донорски

профами/, ЧБ /Частен бизнес/, ДФ /Държавни фирми/, НПФ /Национални профами и фондове/

№	цел/подцел/мярка/дейност	Значение	Проект на готовност	Година на реализация	Отговорници по изпълнението		Необходими фин. ресурси /лв/	Възможни източници на финансиране	Резултат за постигане
					отговаря	изпълнява			
СЦ1.	<u>СЦ1. Развитие и утвърждаване на Община Велико Търново като водещ национален и международен център за рекреативен и маршрутно-познавателен туризъм, развитие на местния туризъм /основно хотелиерство и ресторантьорство/, на промишлеността, търговията и услугите в Общината. Оказване на всеобхватна подкрепа на местния дребен и среден бизнес в укрепването на местната туристическа индустрия и на екологично чистите промишлени производства.</u>						63 139 147 лв.		
1.1.	Повишаване на собствените приходи в общинския бюджет.						1 500 000		
1.1.1.	Повишаване собствените неданъчни приходи в Общинския бюджет.	Общ./надобщ.	Да	2005-2006	Кмет	Д-я "БИИ", Общ. Адм-я	5% от бюджетната рамка за год.	Повишена събираемост	Увеличаване на приходната част на бюджета

1.2.	Подкрепа за развитието на образованието, културата и историческото наследство.						59 357 147		
1.2.1.	Продължаване изграждането на специфичната градска среда;	Подобряванена ул. мрежа	ПФУПИ - улици	2003-2005	Община Велико Търново	Сдружение „Пътни строежи – Царевец”	2 701 147	Банков заем	Подобряване на състоянието на ул. мрежа
1.2.2	Благоустрояване на местата и селищата с туристически потенциал;	Надобщинско	Частичн	До 2006	Община Велико Търново	Пътно строителни фирми	Няма уточнена сума	ОБ, РБ, ЧБ,ДПП	Подобряване на техн.инфраструктура
1.2.3.	Реализиране благоустройствената програма за с. Арбанаси .	Надобщинско	Частично	2006-2013	Община Велико Търново	строителни фирми	3 000 000	ОБ, РБ, ЧБ,ДПП	Увел. на тур. поток
1.2.4.	Възстановяване на туристическата и балнеолечебната инфраструктура на с. Вонеща Вода	Надобщинско	Частично		Община Велико Търново	строителни фирми	50 000 000	ОБ, РБ, ЧБ,ДПП	Увел. на тур. поток
1.2.5.	Инициране на нова ежегодна ,национална туристическа борса „Царевград Търнов”;	национално	Да	2004 -2006	Община В. Т.; Царевград Търнов;Агенция по туризъм, БХРА	Община В. Т.; Царевград Търнов;Агенция по туризъм, БХРА	60 000лв.	ОБ/ ДП/ДПФ	Популяризиране на културно-историческото наследство на града и региона
1.2.6.	1.2.6. Съвместна работа с други Общини ,с организации от туристическия бизнес и НПО по проекти ,за популяризирането на В. Търново, като туристическа дестинация ;	Общинско/надобщинско	Да	2004 – 2006	Община В. Търново и други общини с туристически дадености	Община В. Т.; Царевград Търнов;Агенция по туризъм, БХРА ,МК	200 000 лв.	ОБ/ ДП/ДПФ	Популяризиране на културно-историческото наследство на града и региона

1.2.7.	1.2.7. Развитие и разработване на нови туристически атракции:	национално	Да	2004-2006	Царевград Търнов, Община В.Т.	Царевград Търнов, Община В.Т.	120 000 лв.	ОБ/ ДП/ДФ	Привлекателна туристическа дестинация
	- възстановяване съмобитния вид на АЕК"Самоводска чаршия";	Общ.	да	2004-2006	Царевград Търнов	Царевград Търнов	168 000лв.	ОБ/ ДП/ДФ	Привлекателна туристическа дестинация
	- придвижване проекта за лифт м/у Царевец и с. Арбанаси;	Общ./нац.	да	2004-2010	Община В.Т, Царевград Търнов	Община В.Т,	3 000 000 лв.	След реализация та ОБ/ ДП/ДФ	Привлекателна туристическа дестинация
	пълна възстановка на макета на хълма „ Царевец” ;	Наднационално	Пълна	2005	РИМ		8 000 лв.	Общ. бюджет	Създаване на културен продукт
	- поддържане и разширяване на фестивали „ МФФ”,” Балкан – фолк” ,Петропавловски събор и др. ;	Национално /международно .	Пълна	2005/2006 г.	Общ. Администрац ия – В.Т.,Г.Ор.,Ля сковец	Общ. Адм.,МФФ,К улт. Институти	80 000 лв.	Общ. Бюджет,др уги/ реклама, спонсори/	Популяризиране , чрез културен продукт
	- подпомагане инициативи за нови фестивали – Фестивал на модата , Фестивал на ортодоксалното пеене и др.	Национално	Проект	2006 г.	В-ска минрополия, бизнес, общ. Адм-я.	Общ. Адм.я, култ. Институт	20 000 лв.	Общ. Бюджет , други/ реклама, спонсори/	Нов културен продукт
1.2.8.	Подкрепа развитието на образованието						2 282 000 лв.		

	- Закупуване на три автобуса за пътуващите ученици в Общината;	Общ.	Да	2005	Община В. Търново	Търг	108 000 лв.	Общински	Обезпечаване уч.процес прпрпроцес
	- Цялостна подмяна на осветлението в училищата с енергоспестяващи лампи;	Общ.	Да	2004-2007	Община В. Търново	Търг	960 000 лв.	Общински	Подмяна на 3200 осв.тела
	- Постепенно оборудване с нова училищна мебел;	Общ.	Да	2004-2007	Община В. Търново	Търг	195 000 лв.	РБ , ОБ	1950маси 390 стола
	- Оборудване с компютърни конфигурации администрациите на всички учебно – възпитателни заведения;	Общ.	Да	2005	Община В. Търново	Търг	19 000 лв.	РБ , ОБ	35 компютърни конфигурации
	- Продължаване на основните ремонти : покриви, отоплителни инсталации, санитарни възли, топло и шумо - изолации, спортни съоръжения , дворове и игрища	Общ	Да	2004-2007	Община В. Търново	Търг	Годишно над 1000хил.лв	РБ , ОБ	-Нови покр конструкции -РВСдограма -газифицир. -сан.възли
СП2	<u>Подпомагане на малкия и среден бизнес. Създаване на предпоставки за привличане на външни инвеститори.</u>						205 300 лв.		
2.1	Насърчаване на високите технологии, технологичното обновление и продуктивното реструктуриране в промишлеността.						147 500 лв.		

2.1.1.	2.1.1. Преминаване към електронна обработка на музейните фондове ;	Общинско равнище	Проект	2006 г.	РИМ	РИМ	2500	РБ/ОБ	Етап от националната мрежа . Подобряване управлението и стопанисването на музейните фондове
2.1.2.	Компютризиране на администрациите на населените места на Общината ;	Общинско равнище	Начален етап	2006	Общинска администрация	Общинска администрация	10000	ОБ	Подобряване работата на кметствата и км. наместничества
2.1.3.	Обновяване на Единния електронен регистър на регистрираните търговски обекти.	Общинско равнище	В процес на реализация	2004-2006	Десислава Заевска	Отдел"ОИ"	5000	ОБ	Улеснява работата на отдел "ОИ"
2.1.4.	Изготвяне на интернет страница с картотека на имоти Общинска собственост , отредени за инвестиции	Общинско равнище	В процес на реализация	2005	Богдан Ковачев	Външна фирма	7000	ОБ	Подобрява управлението на общ. собственост и възможностите за инвестиране
2.1.5.	Поддържане и обновяване на интернет страницата на Община Велико Търново и Великотърновски Общински съвет.	Общинско равнище	В процес на реализация	2005	Отдел „Връзки с обществеността“	Външна фирма, Т.Манов	2500	ОБ	Подобряване качеството на инф. Обслужване на населението .
2.1.6..	Пълно използване на проект « Универсална електронна карта на Велико Търново» . Разширяване на проекта и за територията на цялата община .	Общинско равнище	В процес на реализация	2005-2006	Дирекция „ТСУ“	Външна фирма	120 000	ОБ	Подобряване и улесняване работата на общинската администрация .

2.2.	Развитие на земеделието и животновъдството, при превръщането им във важен източник на доходи и трудова заетост.						57 800		
2.2.1.	Създаване на специализирана селскостопанска структура в общинската администрация ;	Общинско равнище	В процес на приемане на структурата от Общински съвет	2005	Общинска администрация	Общинска администрация	25 000	ОБ	По - добро стопанисване и управление на ОПФ и ОГФ
2.2.2.	Продължаване процеса на обезщетяване и оземляване на малоимотни и безимотни граждани;	Общинско равнище	В процес на реализация	2005-2006	Общинска администрация и ОС "ЗГ"	Общинска администрация и ОС "ЗГ"	8 200/ ФРЗ	ОБ	
2.2.3.	Разработване на нова Наредба за стопанисване и управление на земите от Общински поземлен фонд и горите от Общински горски фонд;	Общинско равнище	Наредбите са приети на първо четене от Общински съвет	2005	Общинска администрация	Общинска администрация	8 200/ФРЗ	ОБ	Оптимизиране управлението на ОПФ и ОГФ

2.2.4.	Подпомагане частни земеделски производители при кандидатстване по международни програми за отглеждане ягодоплодни култури, арония и др. ;	Общинско и надобщинско равнище	Оказване на съдействие при разработване на планове за развитие от производителите	2005-2006	Общинска администрация, фонд "Земеделие" и програма САПАРД	Общинска администрация, фонд "Земеделие" и програма САПАРД	8 200	ОБ/Сапард	Увеличаване на засадените площи и подобряване условията за производство на трайни насаждения
2.2.5.	Търсене на възможности за окрупняване / Комасиране / на общинските земи в землищата на отделните населени места.	Общинско равнище	Методика към Наредбата за стопанисване и управление на земите от ОПФ и ОГФ	2005	Общинска администрация	Общинска администрация	8 200	ОБ	Оптимизиране управлението на ОПФ и ОГФ
СЦЗ	<u>Подобряване състоянието на техническата и социалната инфраструктура и параметрите на околната среда за стабилизиране на социалните и икономически процеси в общината.</u>						54 351 141 лв.		
3.1.	Подобряване на екологичното състояние на територията на Общината						20 017 000 лв.		

3.1.1.	3.1.1.Финализиране дейността по избор на площадка за изграждане на ново депо за ТБО;	Надобщинско	Не	2006-2007	Сдружение м/у общини за чисти селища		16 000 000 лв.	Европейск и фондове, чужди инвеститори	Изграждане на регионално депо
3.1.2.	Ликвидиране на нерегламентираните сметища край населените места;	Надобщинско	Да	2004-2005	Кметове на кметства		40 000 лв.	ОБ	Почистване на замърсен ландшафт
3.1.3.	Изграждане на нови зелени площи и поддържането им;	Общинско	Не са необходими	До 2006	Община ВТ	Комунално стопанство ЕООД	100 000 лв.	ОБ	Подобряване на обществените територии
3.1.4.	Намаляване на праховата замърсеност на атмосферния въздух;	Общинско Надобщинско	Газификация, Ген.план за организация на	2004-2007 2004-2005	Раховец-газ ООД, Община Велико Търново		2 036 000 лв.	Раховец-газ ООД ОБ	Подобряване на чистотата на атмосферния въздух
3.1.5.	Осигуряване на подходяща среда за развитие на екологично чисти производства .	Общинско	Не	2004-2013	Община ВТ	Частни фирми-изпълнители	2 000 000 лв.	ОБ,ДПП	Подобряване на чистотата на атмосферния въздух
3.2.	Подобряване на пътната инфраструктура на Общината.						31 987 600 лв.		
3.2.1.	Проектиране на публичната инфраструктура на територията на старото военно училище;	Нов облик на града Надобщинско	Да	2006-2008	Община ВТ	Атилие 7 Велико Търново – Ненов	2 000 000 лв.	ОБ	Възможности за нови инвестиции и застрояване

3.2.2.	Изработване на инвестиционен проект за пътна връзка ул. "Черни връх" и ул. "Коло Гайтанджията",	Частично решаване на трансп. проблеми, общинско	Не	2005-2006 г.	Община ВТ		17 000 лв.	ОБ	Подобряване на транспортната инфраструктура
3.2.3.	Изработване на инвестиционен проект за пътна връзка "Пътен възел Качица", към ул. „Иларион Драгостинов,, ;	Частично решаване на трансп. проблеми, общинско	Да	2005-2006 г.	Община ВТ	ЕТ „Г.Ханджиев“	23 600 лв.	ОБ	Подобряване на транспортната инфраструктура
3.2.4.	Завършване на инвестиционния проект за основна реконструкция на ул. „Козлодуй“ и връзката и с ул. „7 – ми юли“,	Частично решаване на трансп. проблеми, общинско	Да	2005	Община ВТ, Инвестстрой-92 ЕООД		250 000 лв.	ОБ	Подобряване на транспортната инфраструктура
3.2.5.	Предоставяне на средства по инвестиционната програма на Кметствата и населените места в Община Велико Търново с темп на нарастване минимум 10 % годишно .	Подобряване на съст.на уличната мрежа, общинско	Не	2005-2006	Община ВТ		310 000 лв.	ОБ	Благоустрояване на населените места в общината
3.2.6.	Довършване ПУП „Света гора“, ;	общинско	Не	2005			12 000 лв.	ОБ	
3.2.7.	Подобряване състоянието на Четвъртокласната пътна мрежа ;	Подобр. условията за движ., надобщинско	Да	2005 – 2006	Община ВТ	Пътностроителни фирми	Около 10 млн. лв.	РБ, ОБ, ППФ	Благоустрояване на населените места в общината

3.2.8.	Изграждане на съвременни паркинги – етажни и покрити с оглед решаване проблемите с паркирането в гр. Велико Търново.	Решаване на проблема с паркиране/общинско	Не	2005-2006	Община ВТ	Пътностроителни фирми/ Община В. Търново	5 000 000 лв.	ОБ, ЧБ	Подобряване на паркирането в гр. ВТ
3.2.9.	Проект „Финансов план за управление на публичната инфраструктура на Община В. Търново „- II етап	Общинско/ надобщинско	Да	2006-2013г.	Община ВТ	Пътностроителни фирми/ Община В. Търново	4 375 000 лв. за I год	РБ, ОБ, ППФ	Подобряване на транспортната инфраструктура
3.3.	Подобряване на водоснабвяването и канализацията в Общината								
3.3.1.	3.3.1. Изготвяне на проекти за водоснабдяване и канализация на населените места на територията на Община В. Търново и подобряване водоснабдяването им ;	Регионално, общинско	Да	2005-2006	Община ВТ, ВиК Йовковци	След обществен а поръчка	Уточнява се	ОБ, ППФ,ДП, НПФ	Изграждане на водоснабдяване в населените места
3.3.2.	Довършване канализацията на гр. Килифарево по проект ”Изграждане на дъждовна и битова канализация на гр. Килифарево” съвместно със СИФ и Община Велико Търново ;	Регионално	Да, актуализации	2005-2006	Община ВТ, ВиК Йовковци	След обществен а поръчка	Уточнява се	СИФ, ОБ	Изграждане на канализация и пречиствателна станция
3.3.3.	Подмяна на амортизираната водопроводна мрежа в гр. В. Търново ;	Общинско	Не е необходимо	2005-2006	ВиК Йовковци	МРРБ	Уточнява се	РБ	Подмяна на водопроводна мрежа
3.4.	Подобряване инфраструктурата на телекомуникациите.								

3.4.1.	Пълно покритие на мобилните и кабелните оператори ;	Национално	да	2006	БТК/м. оператори	-	-	ЧБ	Качествени и бързи комуникации
3.4.2.	Изграждане на ПУП за кабелна мрежа на отделните кабелни оператори .	Национално	Проект	2006	БТК/м. оператори	-	-	ЧБ	Качествени и бързи комуникации
3.5.	Постоянно внимание към проблемите на социално слабите и уязвими групи.						2 347 541 ..		
3.5.1.	Подобряване качеството и увеличаване обема на услугите , предоставяни по домовете чрез:						2 347 541 лв.		
	- системите – „социален асистент”,,	Общинско,наобщинско	В процес на реализация	2005 г.	Община, Д ,, СП ,, Д ,, БТ ”	Община, Д ,, СП ,, Д ,, БТ ”	37 014 лв.	РБ, ОБ	Превенция на настаняването в специализирани институции за предоставяне на социални услуги
	- разширяване видовете услуги на домашен социален патронаж;	Общинско	В процес на реализация	2005 г. , 2006 г.	Община	Община, Управител ДСП	265 287 лв.	ОБ	Индивидуални грижи за възрастни и деца с увреждания
3.5.2.	3.5.2. Осигуряване на достъпна, битова, работна и учебна среда и услуги на хората с увреждания ;	Общинско,наобщинско	В процес на реализация	2005 -2006 г.	Община, Държавни институции	Община, Държавни институции, НПО	50 000 лв годишно	ОБ, РБ, ДП	Равни възможности за хората с увреждания, интегриране в общността
3.5.3.	3.5.3. Разкриване на нови пенсионерски клубове в кв. „ Бузлуджа” и населените места , където няма такива.	Общинско	В процес на реализация	2005 -2006 г. -	Община	Община	97 240 лв.	ОБ	Социална интеграция на пенсионери и инвалиди

3.5.4.	3.5.4.Решаване на основните проблеми в здравеопазването :	Общинско, Надобщинско	В процес на реализация	2005-2006	Община	Община, Управители на Диспансери	825 000. лв.	РБ, ОБ	Подобряване сградния фонд и повишаване качеството на обслужване на болните
	- Реконструкция и ремонт на материалната база на Общинските диспансери;	Общинско	В процес на реализация	2005-2006	Община	Община, Ръководител и на Детски ясли и Ръководител Детска млечна кухня	103 000 лв.	ОБ	Подобряване на условията и увеличаване броя на децата посещаващи Детските ясли и Детска млечна кухня
	- Подобряване условията за отглеждане на децата в детските ясли ;	Общинско	В процес на реализация	2005-2006	Община, МЗ, РИОКОЗ	Община,РИО КОЗ	25 000. лв.	НПФ, ОБ, РБ	Намаляване броя на хроничните незаразни заболявания сред населението Ограничаване на тютюнопушенето, Ограничаване злоупотребата с наркотици и алкохол, Намаляване на пътно – транспортния травматизъм при децата в началната училищна възраст ;

	- Продължаване участието , като партньор в Международната профилактична програма „ Синди” с нейните подпрограми: „ Ограничаване на тютюнопушенето”, „ Ограничаване злоупотребата с наркотици и алкохол”, „ „ Намаляване на пътно – транспортния травматизъм при децата в началната училищна възраст” ;	Общинско	В процес на реализация	2005-2006	Община	Община, Директори на Детски градини и Ръководител на Детски ясли	60 000. лв.	ОБ	Ограничаване кариеса сред подрастващите
	- Програма за Профилактика на кариеса в детските градини;	Общинско	В процес на подготовка	2006	Община, РИОКОЗ	Община, РИОКОЗ, Директори на Детски градини и Ръководител и на Детски ясли	10 000 лв.		Подобряване здравословното състояние на децата
	- Програма за рационално хранене в детските градини.	Общинско, Надобщинско	В процес на реализация	2005-2006	Община	Община, Управители на Диспансери	825 000 лв.	РБ, ОБ	Подобряване сградния фонд и повишаване качеството на обслужване на болните
СЦ.4	<u>Подобряване взаимодействието между местните институции и активизиране ролята на гражданското общество.</u>						389 000 лв.		
4.1.	Подобряване на работата на Общинската администрация и превръщането ѝ в модерна администрация от европейски тип.						63 000 лв.		
4.1.1.	Активно участие на Община В. Търново в работата на НСОРБ, ФРМС и други работещи за утвърждаване на местните власти;	Общинско, надобщинско;	В процес на реализация	2005-2006	Община, НПО сектор	Община, НПО сектор	10 000 лв	ОБ, Донорски програми	Изготвени и реализирани проекти в партньорство с НПО

4.1.2.	Развитие на международните връзки в областта на побратимяването ;	Общинско, надобщинско;	11 побратимени града и установени нови партньорства	2005-2006	Община	Община Отдел "ВОПМВЕ И"	2 000 лв	ОБ, Донорски програми	Културен обмен и обмен на експерти
4.1.3.	Разработване на съвместни проекти с побратимените градове за участие в международни програми и проекти ;	Общинско, надобщинско;	В процес на реализация	2005-2006	Община	Община Отдел "ВОПМВЕ И"	10 000 лв	ОБ, Донорски програми	Реализирани проекти за Културен обмен и обмен на експерти
4.1.4.	Спазване на Системата за Управление на Качеството на административните услуги ISO 9001-2000;	Общинско	В процес на изпълнение	2005-2006	община	община	-	ОБ	Повишено качество на предлаганите административни услуги на населението, повишен административен капацитет на служителите на ОБА

4.1.5.	Разкриване на изнесени административни услуги на Общината в жилищните квартали .	общинско	Начален етап	2005-2006	община	Община,Д-я “АПИО”	40 000	ОБ, ДП	Повишаване качеството на административното обслужване в кварталите “Бузлуджа”, “Картала”, “Чолаковци”, “Св.гора”
4.1.6.	Въвеждане извършването на административни услуги през интернет.	Общинско, надобщинско	Начален етап	2005-2006	Община	Община,Д-я “АПИО”	1000	ОБ, ДП, РБ	Повишаване качеството на предлаганите административни услуги на населението чрез въвеждане и използване инструменти на е-управление
4.2.	Активна работа с младежта на територията на Общината;						305 000 лв.		
4.2.1.	Продължаване практиката за стажуване на ученици и студенти в Общинската администрация , както и подкрепа и финансиране на младежки дейности по Общинската програма ;	Общинско, надобщинско	В процес на реализация	2005-2006	Община, РИО, ВУЗ	Община, РИО, ВУЗ	15 000 лв.	Общински бюджет, НПФ	Осигуряване на възможност за прилагане на придобитите знания и умения на практика

4.2.2.	Сътрудничество и съвместни инициативи на общината с младежки, студентски и ученически организации;	Общинско, надобщинско	Програма за работа с децата и младите хора в Община Велико Търново	2005-2006	Община	Община, НПО, Отдел "СЗМСД"	10 000 лв.	Общински бюджет, ДП	Участие на младите хора във всички сфери и нива на общностен живот
4.2.3.	Съдействие за разкриване на нови работни места за млади хора, чрез включване на Общината в Национални програми за осигуряване на работа	Общинско, надобщинско	В процес на реализация	2005-2006	Община, Бюро по труда	Община, Бюро по труда	70 000 лв.	Общински бюджет, ДПФ	Осигуряване на работни места на трайно безработни младежи
4.2.4.	Създаване на нови места за младежки спорт и организиране на спортни дейности ;	Общинско, надобщинско	Програма за развитие на физическото възпитание и спорта в Община Велико Търново	2005-2006	Община, Спортни организации	Община, Спортни организации	190 000	Общински бюджет, РБ, ДПФ	Повишаване на двигателната активност и подобряване на здравния статус на младите хора
4.2.5.	Учредяване на ежегодна Академична награда и за отличника на Випуска на Националния Военен Университет „ Васил Левски „	Общинско, надобщинско	В процес на реализация	2005-2006	Община, НВУ "В.Левски"	Община, НВУ "В.Левски"	20 000 лв.	Общински бюджет ,	Стимулиране на студентите за усвояване на знания и финасова подкрепа
4.3.	Привличане на неправителствените организации в изпълнението на стратегическите цели.						2100 лв.		
4.3.1.	4.3.1. Партньорства с НПО сектора на местно, регионално, национално и международно равнище и привличане на доброволци за участие в международни програми и проекти;	Общинско, надобщинско;	В процес на реализация	2005-2006	Община, НПО сектор	Община, НПО сектор	20000	ОБ, Донорски програми, РБ	Изготвени и изпълнени програми и проекти; Участие на местната общност чрез НПО и граждански групи във вземането на местни решения;

4.3.2.	4.3.2.Организиране на Обществен съвет за генериране на идеи , които да бъдат съвместно реализирани с общинската администрация ;	Общинско	Начален етап	2005-2006	Община, НПО сектор,	Община, НПО сектор	1000	ОБ, ДП	Изграден Общ.съвет
.3.3.	4.3.3. Провеждане на обществени обсъждания на значими проекти в Общината .	Общинско	Етап на изпълнение	2005-2006	Община	Община	-	ОБ, Донорски програми, РБ	Подобрена информираност, Осигурен свободен достъп до информация за политиките, действията и инициативите на местната власт ;

XI. Актуализация, наблюдение и контрол на изпълнението на стратегията за развитие на общината

Реализацията на Стратегията за развитие на Община Велико Търново е сложен процес с многообразни и сложни изменения във времето от 2000 до 2006 г., при което вероятно ще възникват фактори и обстоятелства от различен характер и произход, които на този етап не могат да бъдат предвидени. Поради това е необходимо да се анализират резултатите на всеки етап от осъществяване на мерките, инвестиционните проекти и намерения - отчитайки трудностите, грешките и неуспехите от предходния етап, и които пропуски следва да се отчетат и коригират на следващите етапи. В дадени случаи дори ако се наложи да се правят промени в изработената стратегия за развитие с разработване на алтернативни варианти, желани и очаквани показатели на конкретни индикатори за устойчиво развитие.

Актуализацията означава оценка на постигнатото в предходната година – тоест съпоставяне на планираното развитие и постигнатите резултати. Такава оценка води до корекции и промени във връзка с постигнатото и непостигнатото.

Отговорни за изпълнението и контрола са Общинският Съвет и кметския екип.